

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Тетяна Євтушина

УКРАЇНСЬКА МОВА
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

*(спеціальність 053 Психологія,
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти)*

Одеса – 2023

УДК: 811.161.2(07)

Є - 27

*Друк за ухвалою вченої ради Університету Ушинського
(протокол № 3 від 28 вересня 2023 року)*

Укладач: Євтушина Т. О.

Рецензенти:

Груба Т. Л. - доктор педагогічних наук, професор, декан історико-філологічного факультету, професор кафедри української мови та літератури Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»

Кон О. О. - кандидат філологічних наук, доцент, декан історико-філологічного факультету, доцент кафедри слов'янського мовознавства Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Є - 27 Євтушина Т. Українська мова за професійним спрямуванням : методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія. Одеса : Університет Ушинського, 2023. 97 с.

Методичні рекомендації укладено відповідно до програми підготовки бакалаврів денної форми навчання. Видання містить інтерактивні вправи, командні проекти щодо укладання ментальних карт та інтерактивних аркушів, пізнавальні відеоматеріали фахового спрямування, тестові, контрольні-пошукові, проблемні завдання для індивідуальної пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти в аудиторний і неаудиторний час, питання для самоконтролю, критерії оцінювання, список рекомендованої літератури, а також довідковий матеріал.

Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання спеціальності 053 Психологія, викладачів вищих навчальних закладів.

УДК: 811.161.2(07)

© Т. О. Євтушина, укладання, 2023
© УНІВЕРСИТЕТ УШИНСЬКОГО, 2023

ЗМІСТ

Зміст.....	3
Передмова.....	4
Структура навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», індивідуальні навчально-дослідні завдання, очікувані результати вивчення дисципліни.....	5
<i>Практичне заняття № 1</i>	8
<i>Самостійна робота № 1</i>	9
<i>Практичне заняття № 2</i>	13
<i>Самостійна робота № 2</i>	16
<i>Практичне заняття № 3</i>	18
<i>Самостійна робота № 3</i>	21
<i>Практичне заняття № 4</i>	23
<i>Самостійна робота № 4</i>	25
<i>Практичне заняття № 5</i>	28
<i>Самостійна робота № 5</i>	29
<i>Практичне заняття № 6</i>	35
<i>Самостійна робота № 6</i>	36
<i>Практичне заняття № 7</i>	38
<i>Самостійна робота № 7</i>	39
<i>Практичне заняття № 8</i>	45
<i>Самостійна робота № 8</i>	46
<i>Практичне заняття № 9</i>	48
<i>Самостійна робота № 9</i>	49
<i>Практичне заняття № 10</i>	51
<i>Самостійна робота № 10</i>	53
<i>Практичне заняття № 11</i>	58
<i>Самостійна робота № 11</i>	63
<i>Практичне заняття № 12</i>	66
<i>Самостійна робота № 12</i>	67
<i>Практичне заняття № 13</i>	70
<i>Самостійна робота № 13</i>	71
Питання до іспиту.....	75
Критерії оцінювання.....	77
Словник «Вибираймо правильні слова».....	82
Словник помилкобезпечних ситуацій у тексті наукової роботи.....	88
Словник «Українські відповідники до запозичених слів».....	92
Список рекомендованої літератури.....	94

ПЕРЕДМОВА

Знання державної мови — це життєва потреба кожної людини, оскільки в межах держави гарантом людського взаєморозуміння слугує саме державна мова.

Імідж фахівця крізь призму знання державної мови передбачає обов'язкове володіння культурою мови, яка охоплює певну систему норм: орфоепічних, лексичних, орфографічних, граматичних, стилістичних. Мовнокультурна освіченість фахівця сфери психології, його вміння спілкуватися згідно із сучасними національними нормами, коректно дискутувати, вербально переконувати гарантують, за даними вчених і практиків, майже у 85 % успіх у професійно-ділових стосунках.

Шляхів до мовної досконалості безліч, усі вони починаються з любові до рідної мови, бажання майстерно володіти нею.

Зокрема, навчальна дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» має на меті підвищити рівень загальномовної підготовки, мовної грамотності; формувати навички професійного спілкування, вміння оптимально використовувати засоби української мови в усному і писемному спілкуванні в суспільно й професійно значущих сферах.

Методичні рекомендації виконують функцію методичного забезпечення пізнавальної аудиторної та позааудиторної роботи бакалаврів із дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням». Видання упорядковано відповідно до чинної програми та сприятиме усвідомленому засвоєнню здобувачами вищої освіти змісту всіх тем дисципліни, формуванню практичних умінь, досвіду творчої та дослідницької діяльності. Матеріали методичних рекомендацій зорієнтовано на специфіку спеціальності «Психологія», тому зосереджують увагу здобувачів вищої освіти на закономірностях створення професійно-психологічного тексту та умовах ефективності комунікації у сфері психології.

Методичні рекомендації містять завдання до практичних занять та самостійної роботи дисципліни, тестові й проблемні завдання для проміжного контролю знань, теми індивідуальних навчально-дослідних робіт, критерії оцінювання, а також додатки, призначені оптимізувати практичний перебіг навчального процесу й сприяти усвідомленому засвоєнню здобувачами вищої освіти навчальної інформації. Кожна тема представлена переліком теоретичних питань, списком рекомендованої літератури, системою вправ конструктивного, продуктивного, дослідницького, мовленнєвого та творчого характеру.

Допомогти здобувачам вищої освіти пізнавати й удосконалювати себе у вивченні мови – головне завдання пропонованих методичних рекомендацій.

Структура навчальної дисципліни

«Українська мова (за професійним спрямуванням)»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	л.	п.	с.р.	інд	усього	л.	п.	с.р.	інд
1	2	3	4	5	6	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного спілкування. Професійна комунікація психолога										
Тема 1. Державна мова — мова професійного спілкування психолога	9	1	4	4		9	1	2	9	
Тема 2. Культура мовлення як невід’ємний складник професійного успіху у сфері психології	10	1	3	5		10			7	
Тема 3. Стилї сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні психолога	3		1	2		3			3	
Тема 4. Спілкування як інструмент професійної діяльності психолога	6	1	1	4		6			5	
Тема 5. Риторика і мистецтво презентації	4		1	3		4			4	
Тема 6. Культура усного фахового спілкування	5	1	1	3		5			5	
Тема 7. Форми колективного обговорення професійних проблем	6	1	1	4		6			6	
Разом за змістовим модулем I	43	6	12	25		43	2	2	39	
Змістовий модуль 2. Ділова й наукова комунікації як складники фахової діяльності психолога										
Тема 8. Документування – невід’ємний атрибут сфери психології	5	1	1	3		5	2	2	5	
Тема 9. Загальні вимоги до укладання та оформлення найбільш уживаних документів	9	1	4	4		9			5	

Тема 10. Етикет службового листування	3		1	2		3			3	
Тема 11. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні психолога	8	1	3	4		8			8	
Тема 12. Українська термінологія в професійному спілкуванні	5		1	4		5	2	2	1	
Тема 13. Проблеми перекладу та редагування наукових текстів сфери психології	9	1	4	4		9			9	
Разом за змістовим модулем II	39	4	14	21		39	4	4	31	
ІНДЗ	8					8				8
Усього годин	90	10	26	46	8	90	6	6	70	8

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ): на вибір підготувати наукове повідомлення з використанням мультимедійних засобів

№ з/п	Завдання	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Відображення в мові національної психології мислення		
2	Прояви патріотизму;		
3	Маніпуляції під час спілкування;		
4	Порозуміння між дорослими та дітьми		
5	Психокорекція страхів (фобій)		
6	Подолання конфліктів та налагодження діалогу в сім'ї, на		
7	Важливість уважності		
8	Як навчитися жити сьогоднішнім?		
9	Мова і національність як особлива форма збереження і накопичення психічної енергії нації		
10	Психологічні поради успішного переходу на українську		
11	Мова – символічний вираз психіки		
12	Культура мовлення психолога під час воєнного стану		
13	Психологія українського пісенного дискурсу періоду воєнного стану		
14	Культура малюнкової психотерапії		
15	Мовленнєва креативність психолога в роботі зі школярами		
16	Психолог і сучасне документознавство		
17	Психологія подорожей рідним містом		
18	Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами: мовний аспект		

19	Кінематограф та емоційна сфера особистості підлітка		
20	Креативність психолога в приватному ліцеї		
21	Психолог і паперова книга		
22	Сімейний психолог: етика й етикет		
23	Психологічні комплєменти		
24	Психологічні коментарі Українського правопису 2019 р.		
	Усього	8	8

Очікувані результати вивчення дисципліни

знати:

- визначення «літературна мова», «державна мова», «національна мова», «мова професійного спілкування»;
- норми літературної мови у професійній сфері;
- комунікативні ознаки культури мовлення; типи словників;
- мовний, мовленнєвий і спілкувальний етикет; роль спілкування у професійній діяльності, етапи, різновиди, форми спілкування;
- функціональні стилі української мови та сферу їхнього застосування; основні ознаки офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів;
- комунікативну компетенцію майбутнього психолога;
- особливості професійної риторики та мистецтво презентації;
- культуру усного фахового спілкування психолога;
- види, призначення, кваліфікацію документів, вимоги до складання та оформлення різних видів документів;
- специфіку й мовні засоби текстів наукового стилю;
- фахову термінологію, способи її творення;
- типи, види, способи перекладу й редагування фахового наукового тексту.

уміти:

- застосовувати норми літературної мови у професійній сфері;
- послуговуватися різними типами словників;
- дотримуватися правил мовленнєвого етикету;
- стилістично правильно будувати різні типи текстів з урахуванням специфіки конкретної мовленнєвої ситуації;
- застосовувати основні закони риторики під час професійного спілкування;
- швидко реагувати на неочікувані запитання, уникати помилок під час співбесіди;
- дотримуватися культури усного фахового спілкування психолога;
- складати й редагувати тексти офіційно-ділових документів;
- аналізувати й перекладати фахову термінологію, коментуючи способи її творення;
- створювати, редагувати, перекладати фахові наукові тексти з російської мови українською.

Практичне заняття № 1
Круглий стіл. Державна мова — мова професійного спілкування психолога

Питання до обговорення

1. Мова як суспільне явище. Основні функції мови.
2. Поняття національної та літературної мови.
3. Найістотніші ознаки літературної мови.
4. Мовне законодавство та мовна політика в Україні з урахуванням воєнного стану.
5. Норми сучасної української літературної мови в професійному спрямуванні.

Рекомендована література

1. Євченко О. В. Правові засади мовної політики України в умовах воєнного стану. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 26. Т. 1. С. 52 – 55. http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/26/part_1/26-1_2022.pdf
2. Кацавець Р. С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>
3. Короткова Ю. М. Сабельникова Т. М. Посилення ролі мови й мовної освіти в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика». 2023. Том 34 (73) № 1. С. 26 – 30. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/part_1/1-1_2023.pdf
4. Український правопис. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. *Круглий стіл. Поєднайте пароніми з відповідними іменниками, поясніть свій вибір.*

Кваліфікаційний – кваліфікований (структура, екзамен, спеціаліст, комісія, розряд, консультація, інженер, завдання, випробування, порада). Відносини, відношення (міждержавні, смислові). Військовий, воєнний (суд, час). Зумовлений, обумовлений (договором, кліматом).

Завдання 2. *Круглий стіл. Поміркуйте, чи правильно перекладено дієслівні словосполучення.*

Виразити думки, прийняти до уваги, прийняти міри, підвести підсумки роботи, вислати пісьмо, привести приклад.

Завдання 3. Круглий стіл. Перепишіть, замінивши цифри словами; числівники узгодьте з іменниками.

Визначити добуток від множення 655 на 6; до 479 додати 11; від 347 відняти 24; скласти 75 з 4867; 3 (психолог); 4 (директор); 3,5 (грам); 7 (документ); 29 (підручник); 68 (аркуш); 543 (метр); 37 (технолог); 2,5 (тиждень); 67 (працівник).

Завдання 4. Круглий стіл. Котра година?
<https://learningapps.org/8799663>

Завдання 5. Круглий стіл. Розгадайте ізограф. Як слово-відгадка пов'язане зі сферою психології? Уведіть розшифроване слово в речення, згадавши 20 найбільших новацій українського правопису 2019 р.
<https://www.radiosvoboda.org/a/30025623.html>

Самостійна робота № 1

Державна мова — мова професійного спілкування психолога

Питання до обговорення

1. Мова як суспільне явище. Основні функції мови.
2. Поняття національної та літературної мови.
3. Найістотніші ознаки літературної мови.
4. Мовне законодавство та мовна політика в Україні з урахуванням воєнного стану.
5. Норми сучасної української літературної мови в професійному спрямуванні.

Рекомендована література

1. Євченко О. В. Правові засади мовної політики України в умовах воєнного стану. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 26. Т. 1. С. 52 – 55. http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/26/part_1/26-1_2022.pdf
2. Кацавець Р. С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>
3. Короткова Ю. М. Сабельникова Т. М. Посилення ролі мови й мовної освіти в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені*

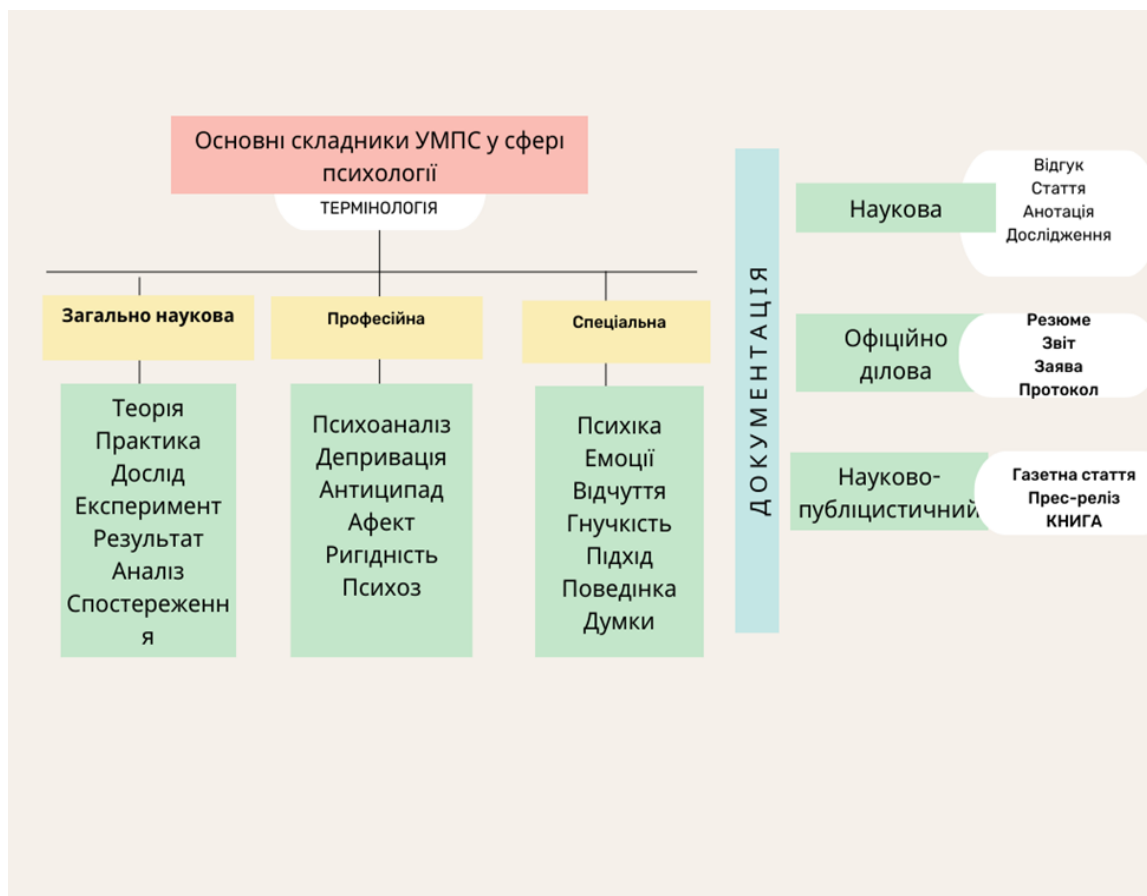
В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика». 2023. Том 34 (73)
 № 1. С. 26 – 30. URL:
https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/part_1/1-1_2023.pdf

4. Український правопис. 2019. URL:
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL:
<http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Створіть ментальну карту «Українська мова за професійним спрямуванням» відповідно до обраного фаху.

Наприклад: https://www.canva.com/uk_ua/grafiky/intelekt-karta/; Coggle.

Завдання 2. Зі словника іншомовних слів <http://www.mova.info/Page3.aspx?l1=227> чи словника психологічних термінів https://library.udpu.edu.ua/library_files/427530.pdf випишіть значення поданих слів. Чи можна виконати це завдання без словника, чому? Значення яких слів відомі без словника?

Імпічмент, прайм-тайм, ескапізм, каузометрія, фарфор, ресентимент, ребефінг, рандамізація, етика, тітестер, фізіогноміка, нарація, електорат, промоушн, дистриб'ютор, андеграунд, пресинг, генерація, інтенція, дайджест, фан, прайс-лист, рецепція, скейт-борд, трейдер, екзит-пол, провайдер, футурологія, резистентність.

Завдання 3. Підтвердіть чи спростуйте інформацію ментальної карти за допомогою запитань.

Завдання 4. Тест «Числівник + іменник».

I варіант (перша половина здобувачів освіти за журнальним списком).

<https://learningapps.org/9054796>

II варіант (друга половина здобувачів освіти за журнальним списком).

<https://op.ua/pedclass/igri/chislivnik-imennik>

Методичні рекомендації щодо узгодження числівників з іменниками

<https://zno.if.ua/?p=3542>

Завдання 5. Робота «трійками». Підготуйте ментальну карту за статтею «Психологічні труднощі переходу на українську» Івана Рудого, клієнтцентрованого терапевта та сімейного консультанта.

<https://upsihologa.com.ua/psihologichni-trudnoschi-perehodu-na-ukrayin-06rudy>

Писемний, письмовий (екзамен, пам'ятки). Плутати, путати (коней, поняття). Психічний, психологічний (наука, переживання). Туристичний, туристський (бюро, табір). Уява, уявлення (туманний, розвинений).

Наприклад:

Психічний, психологічний, психологістичний, психіатричний (стан, практика, коментар, характеристика, тест, феномен, підхід до пояснення явищ).

Психічний (стосується психіки): процеси, закон, властивість, стан, розлад, хворий.

Психологічний (стосується психології, пов'язаний із психологічною діяльністю людини): тест, феномен, злам, коментар, наука, характеристика.

Психологістичний (стосується психологізму і психологіста): підхід.

Психіатричний (стосується психіатрії): практика, відділення лікарні.

Завдання 7. Пройдіть тест, згадавши правила вживання прийменників і сполучників. <https://wordwall.net/uk/resource/52219092>

Методичні рекомендації щодо [милозвучності української мови](#)

Практичне заняття № 2

Практичне заняття. Державна мова — мова професійного спілкування психолога

Питання до обговорення

1. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.
2. Професійна мовнокомунікативна компетенція.
3. Норми сучасної української літературної мови в професійному спрямуванні.

Рекомендована література

1. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
2. Євтушина Т. О., Прокопенко Л. І., Безенко А. О. Еліптичний заголовок як актуалізатор комунікативно важливої інформації в газеті «Чорноморські новини». *Закарпатські філологічні студії*. Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 21. Т. 1. С. 50 – 54. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41393/1/N_Lakhno_ZFS_21_IF.pdf
3. Кацавець Р. С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>

4. Короткова Ю. М. Сабельникова Т. М. Посилення ролі мови й мовної освіти в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2023. Том 34 (73) № 1. С. 26 – 30. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/part_1/1-1_2023.pdf
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Запишіть слова згідно з орфографічними нормами.

Документуван..я, бізнес/план, науково/технічний прогрес, соціально/культурні зміни, взаємозв..язки з населен..ям, товарис..во, загально/господарські витрати, товарно/матеріальні цін..ості, брут..о, нет..о, матеріально/відповідальна особа, обслуговуван..я, конференц/зал.

Завдання 2. Проаналізуйте подані словосполучення. Урахувавши значення слів іншомовного походження, відредагуйте випадки тавтології (багатослів'я, повторень).

Вільна вакансія, дублювати двічі, власноручний автограф, експонат виставки, перший дебют, навчальна аудиторія, перспектива на майбутнє, дивний парадокс, ностальгія за Батьківщиною, місцевий абориген, урочиста інавгурація, повчальна нотація, окремі епізодичні явища, фальшива підробка, імпорт із-за кордону, примусова депортація, необізнаний дилетант.

Завдання 3. До поданих російських сполучень слів доберіть українські відповідники. Вполне возможно, нет никакой возможности, по возможности, по возможности скорее; до истечения срока, за исключением срока, по истечению срока, по истечении некоторого времени; верный оригиналу, верный своему слову, верный способ, верный перевод, верный друг; в лице кого, должностное лицо, знакомое лицо, лицом к лицу, от лица кого, юридическое лицо; находится в бедственном положении, находится в оппозиции, находится в отъезде, находится внутри, находится за границей, находится у власти; в области сердца, горная область, область интереса, область исследования, проблемная область; в общем, общая комната, общие слова, общие интересы.

Завдання 4. Чи правильно вжито дієприкметники в кліпах сучасних українських співаків? <https://learningapps.org/23588153>

Завдання 5. Поясніть уживання поданих слів, склавши словосполучення чи речення (відповідно до обраного фаху).

Більшість – більша частина; перегорнути – перевернути; вірний –

надійний – правильний; багато, чимало; загальний, спільний; змістовий – змістовний, ознайомити – познайомити, відкрити – відчинити, посмішка – усмішка.

Завдання 6. *Користуючись словником паронімів <https://book-ye.com.ua/catalog/slovnyku-ukrayinskoyi-movy/slovnyk-paronimiv-ukrayinskoyi-movy/>, уживайте пароніми з прикметниками та іменниками, що подані в дужках. Складіть зі словосполученнями 2-3 речення, дотримуючись синтаксичних норм сучасної української літературної мови.*

Нетерпимий – нестерпний (холод, поведінка, біль, звичай, блиск, положення); економний – економічний (відносини, людина, теорія, закон, машина); шкірний – шкіряний (диспансер, рукавиці, портфель, захворювання); описка – відписка (непереконлива, неприємна, незначна, прикра, обурлива); дипломант – дипломат (холоднокровний, юний, конкурсу); абонент – абонемент (молодий, акуратний, протермінований, бібліотечний, концертний); вітамінний – вітамінізований (вода, завод, мед, салат, страва); гарантований – гарантійний (талон, чек, заробіток, подарунок); духовий – духовний (академія, книжка, література, потреба, сан, спокій); спостережливий – спостережний (учений, лінгвіст, пункт); дощовитий – дощовий (вода, день, краплина, осінь, хмари, потік).

Завдання 7. *З якими із запропонованих слів можна поєднати подане слово?*

Область (знань, досліджень, південна, постраждала від повені, зацікавлення, впливу).

Вірний (рішення, любов, думка, опора, поразка, дружина, відповідь).

Знаходитися (в розшуку, у наслідок тривалих пошуків, на свіжому повітрі, у занедбаному стані, у гарному настрої, на диспансерному обліку, в друку).

Рахувати (за доцільне, таким, що втратив чинність, у думці, до десяти, збитки, корисним, своїм обов'язком).

Представляти (небезпеку, друга, університет на спартакіаді, докази, до захисту, звіт, на розгляд комісії, будинок своєї мрії).

Привести (до школи, аргументи, в рух, приклади, цитату, до депресії, до втрат).

Робочий (місце, професія, тиждень, гуртожиток, група, проєкт, стіл).

Відкривати (нову крамницю, вікно, невідомі куточки країни, двері, Америку, очі (повіки своїх очей), рахунок).

Об'єм (робіт, перевезень, куба, посудини, знань, замовлення, інформації). Громадянський (кодекс, суспільство, шлюб, війна, телебачення, обов'язок, панахида).

Самостійна робота № 2

Державна мова — мова професійного спілкування психолога

Питання до обговорення

1. Найістотніші ознаки літературної мови.
2. Мовне законодавство та мовна політика в Україні.
3. Норми сучасної української літературної мови в професійному спрямуванні.

Рекомендована література

1. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
2. Кацавець Р. С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>
3. Короткова Ю. М. Сабельникова Т. М. Посилення ролі мови й мовної освіти в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2023. Том 34 (73) № 1. С. 26 – 30. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/part_1/1-1_2023.pdf
4. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. *З'ясуйте, де правильно, а де помилково узгоджені числівники з іменниками* <https://learningapps.org/9060790>

Завдання 2. *Прочитайте, правильно наголошуючи слова. Перевірте себе за електронним словником (<http://ulif.org.ua>). Поставте наголос у поданих словах. Поясніть випадки подвійного наголошування. Складіть прості речення зі словами, що мають подвійний наголос.*

Одинадцять, пізнання, новий, фірмовий, також, цінник, напишу, фаховий, феномен, недоторканність, прошу, випадок, завжди, середина, черговий, вимова, всього, контрактовий, корисний, почасти, текстовий.

Аргумент, байдуже, бюлетень, виголосити, видання, гуртожиток, двоскладовий, документ, засідання, індустрія, квартал, листопад, мабуть, ознака, оптовий, подруга, помилка, принести, простий, також, урочистий.

Завдання 3. Від поданих прикметників утворіть вищий і найвищий ступені порівняння, користуючись теоретичним блоком.

Смачний, смажений, дешевий, дрібний, вишуканий, гарячий, твердий, зіпсований, важкий, вологий, довгий, живий, зелений, каламутний, клейкий, високий, авторитетний, діловий.

Методичні рекомендації щодо утворення ступенів порівняння прикметників

https://webpen.com.ua/pages/Morphology_and_spelling/adjectives_degrees_of_comparison.html

Завдання 4. Доберіть до поданих кальок українські відповідники. З декількома нормативними словосполученнями укладіть речення, пояснивши орфограми й пунктограми.

Єдинодушно, малочисленний, слідує, у першу чергу, настоювати, воплощати, всезнаючий, виключення з правил, приймати міри, виток, благополуччя, достоїнство, співставляти, чисельний, прожиточний, розпродаж, прийомна директора, несоответствующий, исполняющий обязанности заведующего кафедрой, рецензирующий, справа в слідує, зростаючі вимоги, домінуюча в суспільстві тенденція, домінуюче вживання, домінуючий чинник, домінуюча ідея, знаючий міру, плаваючий графік, повістка денна, по звичаю, екзамен по українській мові, в області серця, горная область, область интереса, область исследования, проблемная область; в общем, общая комната, общие слова, общие интересы.

Завдання 5. Виберіть потрібне слово або словосполучення, яке стоїть у дужках. Мотивуйте свій вибір. Врахуйте, що в деяких випадках можливі варіанти.

Вже на початку наступного року він зможе (відвантажувати, здавати) продукцію споживачам). Відомо (будь-якому, кожному, всякому), що навіть (добрі, відмінні, пречудові) умови роботи ще не (визначають, вирішують, забезпечують, гарантують) успіху. Цей (недолік, порок, дефект) у деталі можна (побачити, виявити, визначити, помітити, відмітити) неозброєним (оком, поглядом). Переможцеві конкурсу (присуджена, присвоєна, віддана, виділена) премія. У новому готелі (головну, важливу) увагу звертають на (гарне, оптимальне, бездоганне) обслуговування гостей. Досить (ефектними, ефективними) виявились заходи, які прийняло керівництво заводу для (підвищення, покращення, збільшення) рівня рентабельності виробництва. Після тижневого потепління завтра внаслідок різкого похолодання на дорогах України можлива (ожеледь, ожеледиця). (Дискусія, диспут) стосовно реформи вищої освіти помалу заходить у глухий кут. Спірні питання вам (пояснить, вяснить, роз'яснить) мій заступник.

Завдання 6. Робота «трійками» (по три особи). Підготуйте ментальну карту чи інтерактивний робочий аркуш (Wizer.Me) за статтею:

Короткова Ю. М. Сабельникова Т. М. Посилення ролі мови й мовної освіти в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика». 2023. Том 34 (73) № 1. С. 26 – 30. URL:

https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/part_1/1-1_2023.pdf

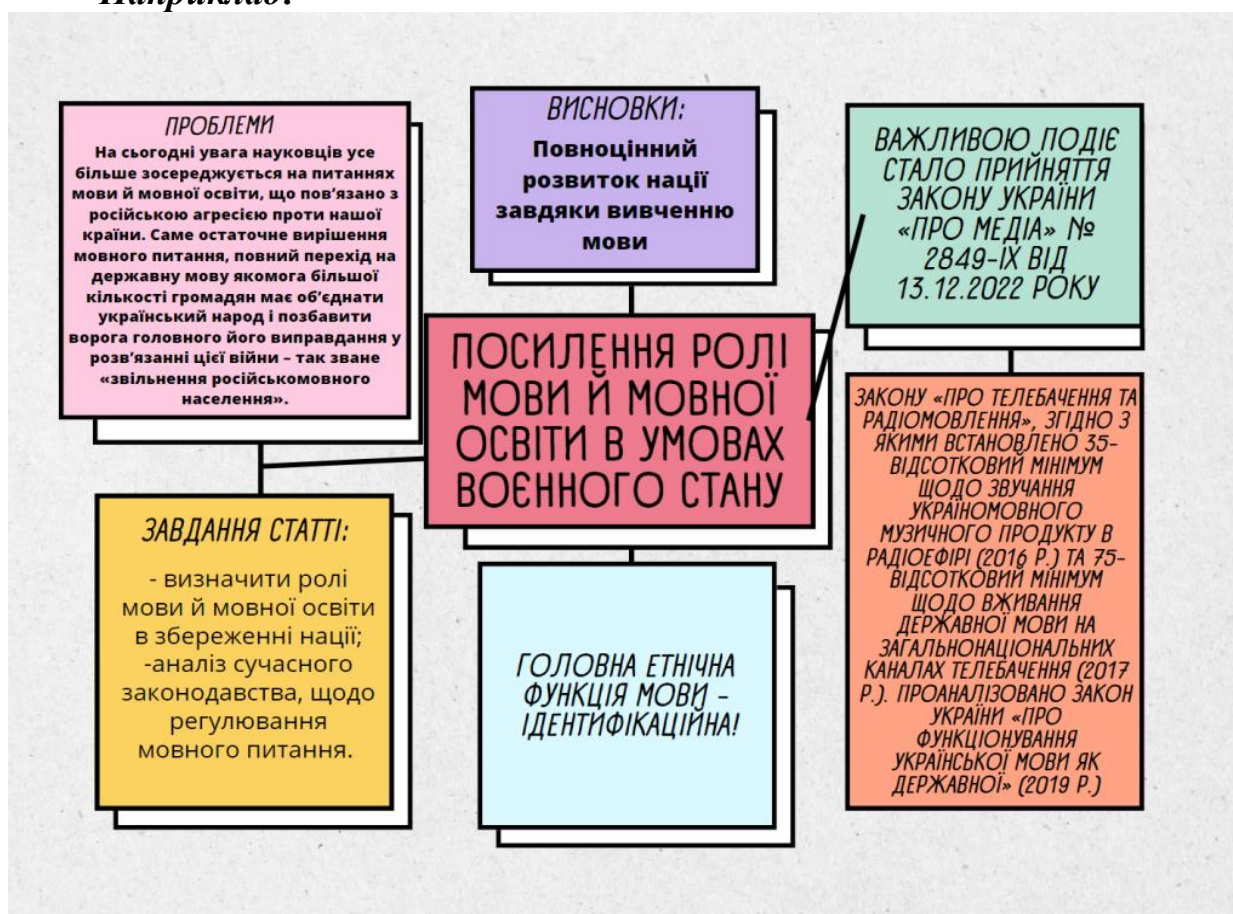
Алгоритм створення інтерактивного аркуша:

https://www.youtube.com/watch?v=aj7iX0JQB_U

Створення ментальних карт:

https://www.canva.com/uk_ua/grafiky/intelekt-karta/; Coggle.

Наприклад:

Практичне заняття № 3

Практичне заняття. Культура мовлення як невід'ємний складник професійного успіху у сфері психології

Питання до обговорення

1. Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора.
2. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовленнєвої культури.
3. Лексико-фразеологічні норми.

4. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Мовленнєвий етикет психолога.
5. Стандартні етикетні ситуації. Парадигма мовних формул.
6. Критика й компліменти.

Рекомендована література

1. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посібн. Київ: ЦНЛ, 2019. 624 с. URL: http://cul.com.ua/preview/Ukr_mova_za_prof_Gricenko.pdf
2. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
3. Євтушина Т. О., Прокопенко Л. І., Безенко А. О. Еліптичний заголовок як актуалізатор комунікативно важливої інформації в газеті «Чорноморські новини». *Закарпатські філологічні студії*. Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 21. Т. 1. С. 50 – 54. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41393/1/N_Lakhno_ZFS_21_IF.pdf
4. Кацавець Р. С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Робота в парі: створіть ментальну карту на основі відео.

I варіант. Як правильно українською звернутися з проханням?

<https://www.youtube.com/watch?v=gjMrE-uFtVA>

II варіант. Чи можна українською вибачитися?

<https://www.youtube.com/watch?v=j2B-JomDZCI>

III варіант. Як правильно звернутися до незнайомої людини?

<https://www.youtube.com/watch?v=3M4skE8-H50>

IV варіант. Психолог Анна Кушнерук розповіла, як правильно просити вибачення

<https://www.youtube.com/watch?v=4y2XNAKq60g>

V варіант. Як правильно відповісти, якщо вам сказали «Дякую»?

<https://www.youtube.com/watch?v=tT4C9XK9XNA>

VI варіант. Військовий психолог порадив, як спонукати друзів перейти на українську мову

<https://uainfo.org/blognews/1661422620-viyskoviy-psiholog-poradiv-yak-sponukati-druziv-pereyti.html>

Завдання 2. Засідання клубу «Розмовні «буз» групи». Французький письменник Анатоль Франс назвав словник «всесвітом, розташованим у алфавітному порядку». Обґрунтуйте це твердження.

Методичні рекомендації

Розмовні («буз») групи. Цей метод є одним з різновидів підготовки і проведення дискусій. Група називається "буз" – "гудіння" – тому, що ви зразу почуєте "гудіння" в аудиторії. Коли гудіння стихне, це буде означати, що слухачі в своїх малих групах підготувалися до відповіді.

Передбачається, що члени групи будуть брати активну участь у дискусії, виявляючи при цьому свої знання та здібності, а також власний погляд щодо тих

Технологія роботи в «буз–групах».

1. Розділіть групу на підгрупи по 2–3 чоловіки, виходячи з того, як вони сидять в аудиторії.

2. Роздайте їм теми (питання), які їм пропонується обговорити.

3. Надайте їм для цього 5 хвилин часу. Для більш детального висвітлення проблеми ви можете попросити різні підгрупи висловити різні погляди, наприклад 2 підгрупи складають список переваг, а дві інші – список недоліків.

Основні правила для проведення заняття в «буз–групах»:

1. Сформулюйте доступну тему обговорення; визначте головну думку, головну ідею, типи, методи.

2. Надайте не більше 5–6 хвилин на підготовку; потім – на обговорення.

3. Пропонуйте підгрупам робити нотатки з питань, з яких вони виступають.

4. Дозвольте кожній підгрупі висловити свою думку з питань, які підготували інші підгрупи.

5. Робіть власні нотатки з питань, яких, на ваш погляд, не торкнулися під час обговорення в групі.

Цей метод, крім усього іншого, дозволяє кожному учаснику залишатись анонімом у групі, оскільки загальна ідея надходить від групи. Проте кожний, якщо забажає, може висловити власну думку під час дискусії.

Завдання 3. Запишіть словосполучення, добираючи з дужок найбільш точне слово.

(Обіймати, охоплювати) посаду вчителя; (діставати, здобувати) освіту; (вичерпна, фундаментальна) відповідь на іспиті з історії; (доступний, досяжний) виклад навчального матеріалу; (казати, висловлювати) власні думки; (докорінні, знаменні) зміни в історії України.

Завдання 4. Змодельуйте мовленнєву ситуацію і проведіть комунікативну гру.

- Ви запізналися на практичне заняття (роботу).
- Ви не погоджуєтеся з висловленою думкою співрозмовника.
- Вас запросили на наукову конференцію до Києва.

Самостійна робота № 3

Культура мовлення як невід'ємний складник професійного успіху у сфері психології

Питання до обговорення

1. Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора.
2. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовленнєвої культури.
3. Лексико-фразеологічні норми.
4. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Мовленнєвий етикет психолога.
5. Стандартні етикетні ситуації. Парадигма мовних формул.
6. Критика і компліменти.

Рекомендована література

1. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посібн. Київ: ЦНЛ, 2019. 624 с. http://cul.com.ua/preview/Ukr_mova_za_prof_Gricenko.pdf
2. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
3. Євтушина Т. О., Прокопенко Л. І., Безенко А. О. Еліптичний заголовок як актуалізатор комунікативно важливої інформації в газеті «Чорноморські новини». *Закарпатські філологічні студії*. Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 21. Т. 1. С. 50 – 54. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41393/1/N_Lakhno_ZFS_21_IF.pdf
4. Кацавець Р.С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. *Переглянувши відео «Вітаймося українською правильно» <https://www.youtube.com/watch?v=UO6GwSxK960> та «Як треба вітатися по-українському? «Доброго ранку» чи «Добрий ранок»? <https://www.youtube.com/watch?v=5xmxMF8nL1U>, виконайте тестове завдання*

У якому рядку (рядках) є неправильні форми вітання і прощання?

1. Доброго ранку! Доброго дня! Спокійної ночі! До зустрічі!
2. Добрий вечір! Добридень! Прощайте! На все добре!

Завдання 2. *Переглянувши відео «Чи правильно говорити "Велике дякую"?, поясніть, як правильно дякувати у професійній діяльності.*

<https://www.youtube.com/watch?v=bj0GQnTcPcI>

Завдання 3. *Використовуючи етикетні формули (привернення уваги до себе, пропозиція, відмова, зауваження, розрада, втішання, подяка), письмово змодельуйте на вибір 1 бесіду (по чотири репліки: добрий день і до побачення не рахуються):*

- між психологом і Сергієм Притулою/Тарасом Тополею;
- психологом та Адою Rogovcevoю;
- психологом і Пташкою;
- воїном ЗСУ і психологом.

Завдання 4. *Робота в парі. Укладіть 3 речення зі сфери психології, продемонструвавши поради інтерв'ю Ірини Фаріон «Зайві слова, як зайві кілограми»*

<https://www.youtube.com/watch?v=sQGwxQDjAq0>

Завдання 5. *Робота в парі. Уявіть ситуацію, що у вас і вашого одногрупника різні погляди на послуговування сучасними гаджетами під час занять із української мови. Складіть діалог (по 3-4 репліки) і проаналізуйте вербальні і невербальні засоби комунікації один одного.*

Завдання 6. *Робота «п'ятірками». Проведіть спостереження за усним мовленням своїх одногрупників, друзів. Створіть тлумачний словник «Типові помилки в усному мовленні сучасних підлітків?», використовуючи відео «Суржик: найчастіші помилки? Як говорити без суржику? Як говорити красиво?»*

<https://www.youtube.com/watch?v=A12In0MORJg>

Завдання 7. *Утворіть від поданих слів форми звертання, ураховуючи можливі варіанти.*

Пан полковник, добродій Сазоненко, люба сестра, пан Ярема, брат Ярослав, Лілія Павлівна, Володимир Сергійович, пані Ірина, пан лейтенант, громадянка Павлюк, друг Семен, добродій, громадянин, президент, лікар, добродійка, учитель, Петренко, Коваль, Надія, Наталія, Наталя, Світлана, Віктор, Олег, школяр, директор, Олексій, Павло, Олександр, дід, сестра, тато, син, князь, швець, продавець.

Наприклад: пані Ірина – пані Ірино.

Завдання 8. *Чи згодні з матеріалами відео «Як правильно говорити і приймати компліменти – психолог Анна Кушнерук?»*

<https://www.youtube.com/watch?v=7YAzO5gwdUQ> *Чи можете додати свої мовні формули?*

Практичне заняття № 4

Практичне заняття. Культура мовлення як невід’ємний складник професійного успіху у сфері психології. Стилi сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні психолога

Питання до обговорення

1. Функціональні стилі української мови та сфера їхнього застосування.
2. Основні ознаки функціональних стилів.
3. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового й розмовного стилів.
4. Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності.
5. Основні ознаки тексту.
6. Типологія текстів : опис, розповідь, роздум.
7. Мовленнєвий жанр як типізоване висловлювання.

Рекомендована література

1. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
2. Євтушина Т. О., Прокопенко Л. І., Безенко А. О. Еліптичний заголовок як актуалізатор комунікативно важливої інформації в газеті «Чорноморські новини». *Закарпатські філологічні студії*. Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 21. Т. 1. С. 50 – 54. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41393/1/N_Lakhno_ZFS_21_IF.pdf
3. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Знайдіть і виправте помилки. Поясніть, які норми сучасної української літературної мови порушено в поданих словосполученнях.

У відповідності до ст. 10 Конституції України; згідно чинного законодавства; у залежності від ухвали; по відношенню до представників бізнесу; не дивлячись на протести; у порівнянні з минулим місяцем. Виборча компанія, весела компанія, відкрити вікно, щире відношення, синтаксичні відношення, музикальна пам'ять, музикальна школа, білет на літак, відчути почуття, службова особа, особова охорона, особисте щастя, здатний до вивчення мов, здатний на подвиг, документальна точність, вимушені зупинитися.

Завдання 2. *З'ясуйте, яких неточностей припустився Ваш співрозмовник під час спілкування. Запишіть правильні варіанти поданих речень.*

Зустрінемося через пару днів. Вибачаюсь! Ви перепутали адрес. Я задаю Вам питання. До зустрічі слідує тижня. Скажіть, будь ласка, скільки годин? По якому ділу Ви до мене? Дозвольте подякувати Вас. Я розділяю Ваш смуток. Усього Вам самого найкращого!

Завдання 3. *З'ясуйте (усно) значення термінів: стан фрустрації, психотерапевтична допомога, посттравматичний стресовий розлад (Психологія діяльності в особливих умовах : словник-довідник / І. І. Приходько та ін. ; за заг. ред. проф. І. І. Приходька. Харків : НА НГУ, 2021. 118 с. URL:*

https://books.ndcnangu.co.ua/knigi/Slovník_psihologiya_diyalnosti.pdf

Укладіть 2 речення зі сфери психології, пояснивши показники зв'язності та види зв'язку компонентів укладених речень.

Завдання 4. *Проблемне завдання для розмовних «буз» груп: прокоментуйте показники зв'язності та види зв'язку компонентів речень із фахових текстів наукового стилю.*

А. Потрібно цікавитися самим процесом навчання – що вивчали на математиці, яку книжку читали на літературі, як пройшла екскурсія до музею, чому вчитель англійської мови задав таке велике завдання. Важливо вислухати та похвалити дитину, однак не за оцінку, не за цифру в щоденнику, а за прагнення, за спробу, навіть якщо вона неуспішна, за старання.

http://tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2019/part_2/3-2_2019.pdf

Б. Батькам треба брати більшу участь у житті дитини. Також варто запропонувати дитині записатися на якийсь цікавий для неї гурток, завдяки заняттям у якому її самооцінка та впевненість у собі зростуть, що компенсує відчуття «невдахи» у школі.

http://tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2019/part_2/3-2_2019.pdf

В. Дорослим важливо дати можливість усвідомити дитині: «Шкільна оцінка – це просто інструмент для виміру твого рівня знань, навиків у певному предметі. Оцінка показує, наскільки ти просунулась у вивченні та скільки ще потрібно зробити. Оцінка не оцінює тебе як особистість, і моя любов до тебе не залежить від шкільної оцінки.

Г. Психологічну підтримку ми розглядаємо як комплекс профілактичних, просвітницьких, психологічних, організаційних заходів, загальною метою яких є відновлення і збереження психологічного здоров'я комбатантів, членів їхніх родин. Психологічна підтримка спрямовується на актуалізацію наявних і створення додаткових психологічних ресурсів, які забезпечують оптимальну життєдіяльність, спілкування і адаптацію до соціуму.

<http://mediaosvita.org.ua/book/mediapsyhologichni-resursy-podolannya-travmy-vijny/>

Самостійна робота № 4

Культура мовлення як невід’ємний складник професійного успіху у сфері психології. Стилi сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні психолога

Питання до обговорення

1. Функціональні стилі української мови та сфера їх застосування.
2. Основні ознаки функціональних стилів.
3. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового й розмовного стилів.
4. Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності.
5. Основні ознаки тексту.
6. Типологія текстів : опис, розповідь, роздум.
7. Мовленнєвий жанр як типізоване висловлювання.

Рекомендована література

1. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
2. Євтушина Т. О., Прокопенко Л. І., Безенко А. О. Еліптичний заголовок як актуалізатор комунікативно важливої інформації в газеті «Чорноморські новини». *Закарпатські філологічні студії*. Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 21. Т. 1. С. 50 – 54. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41393/1/N_Lakhno_ZFS_21_IF.pdf
3. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Робота мінікомандами (по 4 особи): на основі теоретичного матеріалу та фахових текстів, цифрових технологій підготуйте мініпроект «Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового й розмовного стилів».

Завдання 2. Прокоментуйте показники зв'язності та види зв'язку компонентів фахових текстів.

Методичні рекомендації

Елементи і компоненти тексту поєднуються такими видами зв'язку:

- контактний - пов'язані елементи поряд;

- дистантний - здійснюється на відстані: об'єкт, що згадувався в першому абзаці, знову стає предметом уваги в наступних абзацах, через певну кількість речень іншого змісту;
- ланцюговий або послідовний - певний елемент попереднього речення стає вихідним пунктом для наступного і вимагає подальшого розгортання думки;
- паралельний - речення граматично рівноправні. Характерна ознака цього зв'язку - єдність видо-часових форм присудків;
- перспективний - вказує, про що мовитиметься далі;
- ретроспективний - певний фрагмент тексту вимагає від адресата пригадування змісту попередніх частин.

Крім змісту, частини тексту пов'язуються за допомоги *лексичних (повтори слів, синоніми, спільнокореневі слова, займенники, прислівники) і граматичних (сполучники, вставні слова, неповні й риторичні речення) засобів.*

Орієнтовні фрагменти текстів для аналізу:

Початок навчання у виші достатньо складний і багатогранний процес адаптації в житті кожного студента, що включає активне пристосування до нових умов життя, видів діяльності, входження до нового соціального середовища, прийняття індивідом нової соціальної ролі. Нині, згідно з Болонською конвенцією, здійснюється перехід на новітні моделі навчання, активні форми організації занять, якісні критерії оцінювання знань, впроваджуються нові стандарти освіти.

<http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/12260/1/Radchuk%204.pdf>

Соціально-психологічний смисл самоідентифікації сучасної жінки розкривається в необхідності взаємозв'язку різноманітних, що іноді є взаємовиключними, сфер діяльності, у рамках яких жінка самовизначається. Такі сфери жіночої активності, як материнство й професійна діяльність, є головними антагоністичними силами, які розривають цілісність жіночої ідентичності. Тому в сучасному суспільстві більш, ніж у будь-якому іншому жіноча самоідентифікація не може бути завершеним утворенням стабільної ідентичності, але повинна постійно відтворюватися й трансформуватися.

<http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v6/i13/32.pdf>

Проблема жіночої самоідентифікації ускладнюється багаторазовим прискоренням соціальної динаміки. Це знаходить висвітлення в поглибленні процесу індивідуалізації, який, з одного боку, через «пошук власного життя» вивільняє жінку із традиційних форм і рольових розподілів, а з іншого - соціальні зв'язки створюють у жінки потребу в збільшенні й розмаїтті контактів. <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v6/i13/32.pdf>

Психологічну підтримку ми розглядаємо як комплекс профілактичних, просвітницьких, психологічних, організаційних заходів, загальною метою яких є відновлення і збереження психологічного здоров'я комбатантів, членів їхніх родин. Психологічна підтримка спрямовується на актуалізацію наявних і створення додаткових психологічних ресурсів, які забезпечують оптимальну життєдіяльність, спілкування і адаптацію до соціуму.

<http://mediaosvita.org.ua/book/mediapsyhologichni-resursy-podolannya-travmy-vijny/>

Завдання 3. Серед наведених словосполучень виокремте стилістично неправильні, зрєдагуйте їх, правильні варіанти запишіть.

I варіант (перша половина здобувачів освіти за журнальним списком).
Пропуск в інститут, вимкнути світло, кризисна ситуація, в силу обставин, немає потреби, запланувати міроприємства, звернутися з проханням, думки співпадають, говорити на українській мові, всі без виключення, в любий час, характерний йому, отримати освіту, учбовий процес, відповідно з постановою, тримастами шестидесятьма семи студентами, двадцять два дня, повинен бути направлений, дякуючи допомозі, вірна відповідь, ставити до відома класного керівника, при завершенні ремонту аудиторії, приймати міри, по заказу, зустрічаються помилки, завідувач відділом.

II варіант (друга половина здобувачів освіти за журнальним списком)..
Першим ділом треба вирішити це питання; ми намітили слїдуючі міроприємства; ми підраховали всі можливості; на протязі року була велика нагрузка; невільно приходить на думку слїдуюче; маргіналізуючих сфер діяльності жінки; я настоюю на тому, щоб...; приступаєм до обговорення; терміново прийняти міри, получили заказний лист; запрошення висилаємо по пошті; прийміть наші самі щирі вітання; вибачаюсь за прикре непорозуміння; працює менеджером по рекламі; діяти згідно закону «Про мови». Зокрема, при позначенні «сучасна жінка» виникає питання, про яку жінку мова йде. Для вирішення цього питання необхідне об'єднання різних, часом взаємовиключних, підходів і теоретичних позицій, що уможлиблюється лише в умовах комплексного соціально-психологічного дослідження.

Завдання 4. Згадавши парадигми мовних формул етикетних ситуацій С. 79-92 (Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>), підготуйте інтерв'ю психолога (письмово в зошиті ваші репліки як психолога, підкресливши етикетні мовні фомули) з Надійкою, переглянувши відео «НАДІЙКА розриває СОЦМЕРЕЖІ! Серед її фанатів — ВІЙСЬКОВІ» <https://www.youtube.com/watch?v=SkrePv2IBKY>

Завдання 5. Запишіть 2 словосполучення зі сфери психології, згадавши граматику на основі відео «Коли вживаємо –СЯ, а коли –СЬ?» <https://www.youtube.com/watch?v=5a2X9ZvpZDw>

Завдання 6. За тлумачним словником <http://www.mova.info/page.aspx?l1=61> з'ясуйте значення слова «поступити» і відрєдагуйте словосполучення.

Поступив на роботу, поступили у продаж, поступив у вищий навчальний заклад, поступив справедливо поступили заявки.

Практичне заняття № 5
Рольова гра. Спілкування як інструмент професійної діяльності психолога. Риторика і мистецтво презентації

Питання до обговорення

1. Види, типи і форми професійного спілкування.
2. Стратегії спілкування.
3. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання.
4. Мистецтво аргументації. Мовні засоби переконання.
5. Культура сприймання публічного виступу. Види запитань.
6. Співбесіда з роботодавцем.
7. Етикет телефонної розмови.

Рекомендована література

1. Гаркуша І. В. Риторична культура мовлення сучасного фахівця-психолога : навч. посіб. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 144 с. URL: <https://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/1746/2>
2. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
3. Конівіцька Т. Я. Підготовка до публічного виступу : практич. посіб. для студентів-психологів. Львів, ЛДУ ДЖД. 2019. 133 с. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/handle/123456789/7132>
4. Риторика : навч.-метод. посібник / укл. Лариса Мафтин. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 344 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4454>).
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Колективне опрацювання ментальної карти «Риторика» за допомогою різних типів запитань.

<https://vseosvita.ua/library/embed/010057w3-0d2b.doc.html>

Завдання 2. Рольова гра: візіалізуйте відео.

I варіант. «Як подолати психологічні бар'єри при переході на українську мову?» <https://www.youtube.com/watch?v=I1Fmlo0GhwE>

II варіант. «Як спілкується Лідер? Психологія Спілкування» https://www.youtube.com/watch?v=JU_Cp_gYU5U

III варіант. Чому «паляниця»? Саме це слово стало у часи війни своєрідним маркером «свій-чужий».

<https://www.youtube.com/watch?v=w0814TzHGSw>

IV варіант. Як подолати стрес під час повітряної тривоги – поради від психоаналітика Анни Кушнерук

<https://www.youtube.com/watch?v=Gn7xCX6BPP8>

Завдання 2. Рольова гра «Шкільний психолог і учень/український воїн»: доберіть 1-2 аргументи, використовуючи кооперативні комунікативні стратегії аргументації

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2019_50_30

I варіант. Ніяке інше вміння яким може володіти людина не дасть їй можливості з такою швидкістю зробити кар'єру і добитися визнання як уміння добре говорити (Чонсі М. Деп'ю).

II варіант. Стан державної мови рівень володіння нею поширеність у різних сферах життя усе це показник цивілізованості суспільства (О. Пономарів).

III варіант. Скільки української мовної території стільки й української державності (І. Заєць).

IV варіант. Мова – це форма нашого життя життя культурного й національного це форма національного організування (І. Огієнко).

Завдання 3. Рольова гра «Психолог і класний керівник»: на основі різних запитань поясніть 7 психотипів учнів, або Як мотивувати школярів до навчання з врахуванням їхніх психологічних особливостей.

<https://osvitanova.com.ua/posts/6109-7-psykhotypiv-uchniv-abo-yak-motyvuvaty-shkoliariv-do-navchannia-z-vrakhuvanniam-ikhnikh-psykholohichnykh-osoblyvostei>

Завдання 4. Тест на тему практичного заняття.

<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21023>

Завдання 5. Рольова гра: укладання, структурно-мовний аналіз телефонних розмов фахового спрямування.

Самостійна робота № 5

Спілкування як інструмент професійної діяльності психолога.

Риторика і мистецтво презентації

Питання до обговорення

1. Види, типи і форми професійного спілкування.
2. Стратегії спілкування.
3. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання.

4. Мистецтво аргументації. Мовні засоби переконання.
5. Культура сприймання публічного виступу. Види запитань.
6. Співбесіда з роботодавцем.
7. Етикет телефонної розмови.

Рекомендована література

1. Гаркуша І. В. Риторична культура мовлення сучасного фахівця-психолога : навч. посіб. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 144 с. URL: <https://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/1746/2>
2. Конівіцька Т. Я. Підготовка до публічного виступу : практич. посіб. для студентів-психологів. Львів, ЛДУ ДЖД. 2019. 133 с. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/handle/123456789/7132>
3. Риторика : навч.-метод. посібник / укл. Лариса Мафтин. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 344 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4454>).
4. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Робота мінікомандами (по 5 осіб): підготуйте відеопривітання для наших янголів-охоронців, Героїв з нагоди Дня захисників і захисниць України.

Вимоги до завдання: лаконічне звернення, привітання, подяка за життя..., побажання, віра, наголосити, що вітають здобувачі вищої освіти – психологи 1-го року навчання Університету Ушинського.

Наприклад:

https://www.canva.com/design/DAFv6xJkh48/CRXhkdk7qfdjb4xatFYytw/watch?utm_content=DAFv6xJkh48&utm_campaign=share_your_design&utm_medium=link&utm_source=shareyourdesignpanel;

<https://teams.microsoft.com/?culture=uk-ua&country=ua#/school/tab::3717002657/19:17otPIA1gdMfM00pDMILU5kxNpzt>

Завдання 2. Укладіть агітаційну промову, записавши відео, за обраний вами фах, про престиж та перспективи вашої майбутньої професії. Обміняйтеся відео з одногрупником і зробіть риторичний аналіз промови свого одногрупника за схемою.

Схема риторичного аналізу промови:

1. Як оратор сформував тему, мету, представив предмет?
2. Яка композиція (вступ, основна, заключна частини) тексту і як вона спрямована на досягнення мети?
3. Монолог, діалог, полілог.
4. Логічність, послідовність і доцільність побудови промови.

5. Як сформульовано тези, наскільки вдало вибрано тип аргументації та види доказів?

6. Образна система тексту. Ключові слова.

7. Характеристика засобів милозвучності: евфонічні чергування голосних і приголосних; вимовна легкість (повноголосся, подовження, спрощення).

8. Засоби активізації уваги слухачів.

Зверніть увагу на мовні кліше: С. 302-303 (Риторика : навч.-метод. посібник / укл. Лариса Мафтин. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 344 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4454>).

Наприклад:

А. Шановні слухачі!

Сьогодні я хочу розповісти вам про одну з найвідоміших та найнеобхідніших професій, яка дарує можливість змінювати життя та робити світ кращим. Ця професія – психолог.

Психолог - це людина, яка допомагає іншим розкрити свій потенціал, подолати труднощі та знайти гармонію у своєму житті. Психологи слухають, розуміють і надають підтримку в моменти, коли це найбільше потрібно.

Що ж робить цю професію особливою?

По-перше, психологи допомагають людям знайти власну ідентичність та зрозуміти себе краще. Вони вчать, як керувати емоціями, розробляти стратегії розвитку та подолання труднощів.

По-друге, психологи сприяють покращенню міжособистісних відносин та розв'язанню конфліктів. Вони допомагають людям знайти спільну мову та мирно вирішувати суперечки.

Якщо ж Ви любите вислуховувати та допомагати людям, водночас непогано заробляти, ця професія саме для Вас.

Дякую за увагу!

Б. Добрий день! Я Наталія, здобувачка психологічної освіти Університету Ушинського. Сьогодні ми з вами обговоримо важливість психологічної допомоги в умовах нашого часу та перспективи розвитку психології як соціальної науки.

Зверніть увагу, на якому рівні зараз інститут психологічної допомоги? Якою є довіра соціуму до психологів? Чи часто звертаються по допомогу ті, хто її потребує?

Очевидно, що в нас з вами багато роботи!

По-перше, наголошую на тому, що нам потрібно відповідально ставитися до підготовки майбутніх кадрів, адже тільки якісна освіта може забезпечити нам відповідний резерв професіоналів.

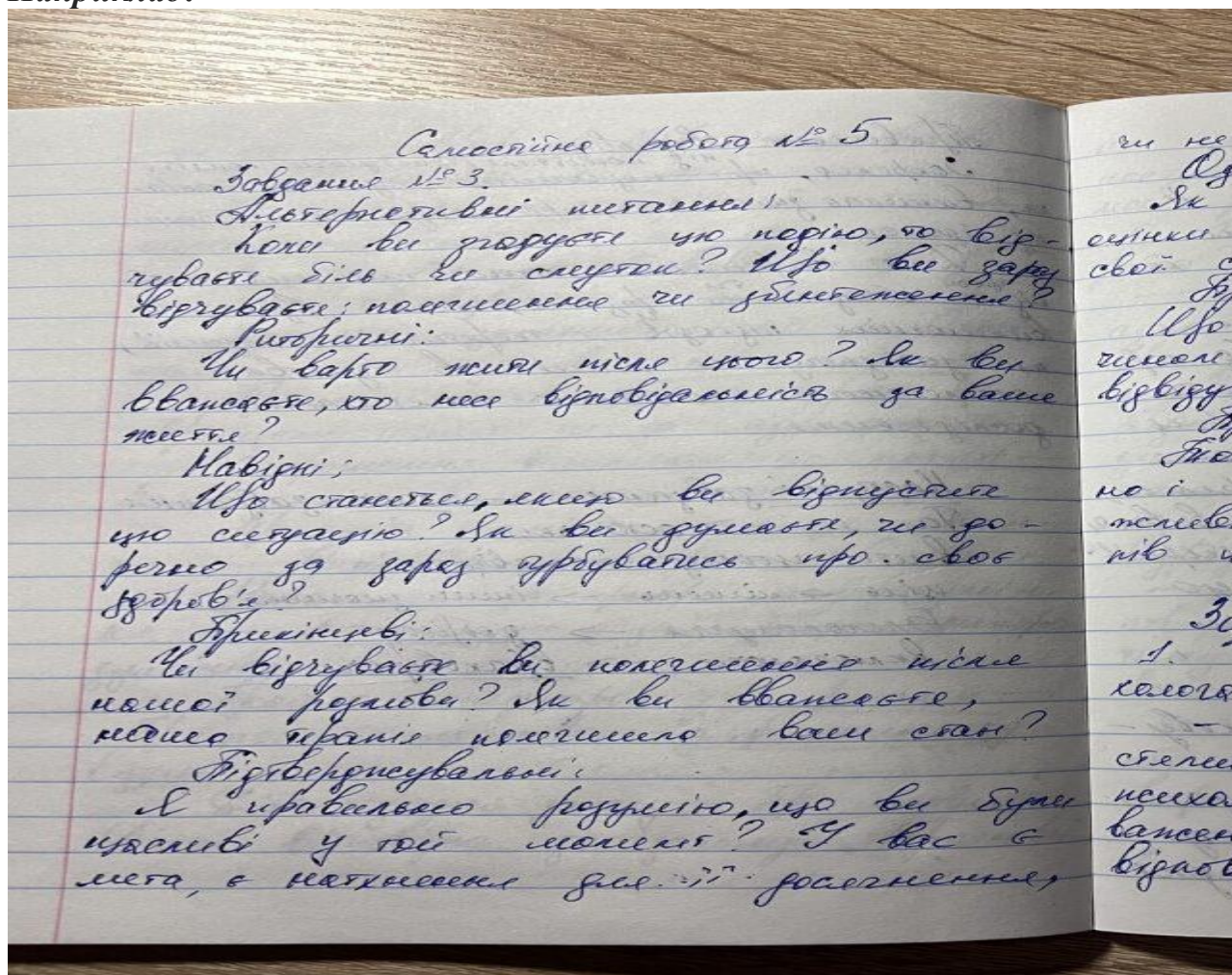
По-друге, за допомогою сучасних засобів комунікації, ми повинні знайомити суспільство з такими поняттями, як «психологічна допомога», «психологічна реабілітація», довести до населення інформацію про те, коли й куди можна звертатися по допомогу. Розвінчувати міфи стосовно «психів» (ми працюємо зі ЗДОРОВИМИ людьми у складних або кризових ситуаціях), «я

впораюся сам» (так, у більшості випадків людина здатна сама впоратись із своїми проблемами, але якщо ситуація надто складна і є відчуття, що не справляєтесь – треба звертатися по допомогу). Тобто має бути довіра до нашої професії, і це залежить від нас із вами, колеги! Від того, як правильно ми зможемо донести інформацію до людей.

І по-третє, всі ми з вами живемо в надскладний період, у нашій країні повномасштабна, кривава війна! Нині ми маємо величезну кількість травмованих, подекуди скалічених людей. Ми з вами розуміємо, що травми і каліцтва бувають не тільки фізичні, і хоча це не видно зовні, на якість життя це впливає безпосередньо, при чому як на саму людину, так і на її оточення (особливо сім'ю). Маємо багато роботи, але на сьогодні дуже малий відсоток постраждалих звертається по допомогу. виправити це в наших силах та інтересах, адже всі ми хочемо жити в здоровому суспільстві! Дякую за увагу! Готова відповісти на запитання.

Завдання 2. Скориставшись таблицею «Види запитань» (Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. С. 183. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>), запишіть різні типи запитань відповідно до обраного фаху (по 1).

Наприклад:

Завдання 3. *З'ясуйте, яке значення для досягнення успіху матиме підготовка до співбесіди з роботодавцем. Назвіть основні її моменти. Складіть список очікуваних запитань (7-9) та підготуйте на них відповіді.*

Завдання 4. *Робота мінікомандами (по 3-4 особи). Підготуйте презентацію професії, яку опановуєте в університеті. Скористайтеся наведеними запитаннями:*

Чим приваблює обрана професія?

Що вам відомо про цей фах? (Історичний екскурс)

Наскільки ваша спеціальність важлива, актуальна сьогодні, перспективна?

Які ділові, моральні якості допоможуть вам у професійній діяльності?

Ким ви бачите себе у майбутньому?

Як ви будете послуговуватися державною мовою у фаховій діяльності?

Основні вимоги до змісту презентації

1. Вимоги до змісту мультимедійної презентації:

- відповідність змісту презентації поставленій меті й завданням;
- дотримання прийнятих правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту (відсутність крапки в заголовках тощо);
- відсутність фактичних помилок, достовірність представленої інформації;
- завершеність (зміст кожної частини текстової інформації логічно завершено);
- об'єднання семантично пов'язаних інформаційних елементів у цілісні групи;
- стислість і лаконічність викладу, максимальна інформативність тексту;
- розташування інформації на слайді (переважно горизонтальне розташування інформації, зверху вниз по головній діагоналі; найбільш важлива інформація повинна розташовуватися в центрі екрану; якщо на слайді картинка, напис повинен розташовуватися під нею; бажано форматувати текст по ширині; не допускати «рваних» країв тексту);
- наявність не більше одного логічного наголосу: виділення червоним, яскравість, обведення, миготіння, рух;
- інформація подана привабливо, оригінально, привертає увагу.

2. Вимоги до візуального й звукового ряду:

- використання тільки оптимізованих зображень (наприклад, зменшення з допомогою Microsoft Office Picture Manager, стиснення за допомогою панелі налаштування зображення Microsoft Office);
- відповідність зображень змісту;
- якість зображення (контраст зображення стосовно фону; відсутність «зайвих» деталей на фотографії або картинці, яскравість і контрастність зображення, однаковий формат файлів);
- якість музичного ряду (ненав'язливість музики, відсутність сторонніх шумів);
- обґрунтованість і раціональність використання графічних об'єктів.

3. Вимоги до тексту:

- читання тексту на тлі слайда презентації (текст виразно видно на тлі слайда, використання контрастних кольорів для тла й тексту);
- кегль шрифту відповідає фізіологічним можливостям сприйняття й повинен бути не менше 24 пунктів;
- відношення товщини основних штрихів шрифту до їх висоти орієнтовно становить 1:5; найбільш зрозуміле відношення розміру шрифту до проміжків між літерами: від 1:0,375 до 1:0,75;
- використання шрифтів без зарубок (їх легше читати) і не більше 1-2-х варіантів шрифту;
- довжина рядка не більше 36 знаків;
- відстань між рядками усередині абзацу – 1,5; між абзацами – 2 інтервали;
- підкреслення використовується лише в гіперпосиланнях.

4. *Вимоги до дизайну:*

- використання єдиного стилю оформлення;
- відповідність стилю оформлення презентації (графічного, звукового, анімаційного) змісту презентації;
- використання для тла слайда психологічно комфортних тонів;
- тло має бути елементом заднього (другого) плану: виділяти, відтінити, підкреслювати інформацію, розміщену на слайді, але не затуляти її;
- використання не більше трьох кольорів на одному слайді (один для тла, другий для заголовків, третій для тексту);
- відповідність шаблону до представленої теми (у деяких випадках може бути нейтральним) ;
- використання анімаційних ефектів за раціональної необхідності.

5. *Вимоги до якості навігації:*

- працездатність елементів навігації;
- якість інтерфейсу;
- доцільність і раціональність використання навігації.

6. *Вимоги до ефективності використання презентації:*

- забезпечення всіх рівнів комп'ютерної підтримки: індивідуальної, групової, фронтальної роботи аудиторії;
- доцільність використання презентації;
- творчий, оригінальний підхід до створення презентації.

7. *Презентація не повинна бути монотонною й громіздкою (оптимально це 10-12 слайдів).*

8. На титульному слайді вказуються дані автора (ПІБ і назву установи), назва матеріалу, дата розробки. Можливий варіант використання колонтитулів. Інше розміщення даних автора припустимо у випадку, якщо воно заважає сприйняттю матеріалу на титулі.

10. На останньому слайді вказується перелік використаних джерел, активні й точні посилання на всі графічні об'єкти. На завершальному слайді можна ще раз вказати інформацію про автора презентації.

Завдання 5. Змодельуйте (письмово) типову ситуацію ділової телефонної розмови (по 3-4 репліки):

- а) телефонуєте ви;**
- б) телефонують вам.**

Практичне заняття № 6

Практичне заняття. Культура усного фахового спілкування. Форми колективного обговорення професійних проблем

Питання до обговорення

1. Стратегії поведінки під час ділової бесіди.
2. Мистецтво перемовин.
3. Збори як форма прийняття колективного рішення. Виступи на прес-конференціях.
4. Нарада, повідомлення й доповіді.
5. Дискусія, дебати.

Рекомендована література

1. Гаркуша І. В. Риторична культура мовлення сучасного фахівця-психолога : навч. посіб. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 144 с. URL: <https://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/1746/2>
2. Конівіцька Т. Я. Підготовка до публічного виступу : практ. посіб. для студентів-психологів. Львів, ЛДУ ДЖД. 2019. 133 с. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/handle/123456789/7132>
3. Степчук Ю. П., Бевзо Г. А. Комунікативні стратегії взаємодії у діловому спілкуванні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. Том 33 (72) № 4 Ч. 1. С. 67 – 71. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/4_2022/part_1/13.pdf
4. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Укладіть фрагменти ділових бесід за матеріалами відео, використовуючи різні стратегії поведінки під час ділової бесіди (взаєморозуміння, координації, партнерства, узгодження).
https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/4_2022/part_1/13.pdf

I варіант. Як правильно підтримувати людину – психоаналітик Анна Кушнерук <https://www.youtube.com/watch?v=6NaCfcg04BM>

II варіант. Як спілкуватися з військовими. Поради психолога.
<https://www.youtube.com/watch?v=1sqm3j0bdyI>

Завдання 2. Поясніть відмінність у значенні слів. Введіть їх у словосполучення чи речення.

Замісник, заступник. Квиток, білет. Наступний, подальший. Суспільний, громадський. Закінчити, завершити.

Завдання 3. Доберіть синоніми до поданих слів. Укладіть з ними 2 речення фахового спрямування, підкресліть орфограми.

Абсолютний, аналогічний, безперечний, вірогідний, ґрунтовний, істотний, елементарний, постійний, професійний, систематичний.

Завдання 4. Дискусія про підлітків на основі власного життєвого досвіду та переглянутих відео
<https:// tvoemisto.tv/blogs/shcho take pidlitkovyy vik i yak ne vtratyty kontakt z vlasnoyu dytynoyu 95839.html>

Завдання 5. Тест на тему практичного заняття:
<http:// dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Самостійна робота № 6
Культура усного фахового спілкування. Форми колективного обговорення професійних проблем

Питання до обговорення

1. Стратегії поведінки під час ділової бесіди.
2. Мистецтво перемовин.
3. Збори як форма прийняття колективного рішення. Виступи на прес-конференціях.
4. Нарада, повідомлення й доповіді.
5. Дискусія, дебати.

Рекомендована література

1. Гаркуша І. В. Риторична культура мовлення сучасного фахівця-психолога : навч. посіб. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 144 с. URL: <https:// ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/1746/2>
2. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http:// dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
3. Степчук Ю. П., Бевзо Г. А. Комунікативні стратегії взаємодії у діловому спілкуванні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. Том 33 (72) № 4 Ч. 1. С. 67 – 71. URL: https:// www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/4_2022/part_1/13.pdf

4. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. *Виправте, де потрібно, помилки в поданих словосполученнях. Запишіть зретаговані словосполучення.*

Рахувати своїм обов'язком, відноситися до обов'язків, не мішай слухати, зайшов на пару хвилин, поступив справедливо, поступили заявки, поступив на роботу, надати допомогу, губити мову, губити життя. Зустрівся з Михайлом Федоренко, бажаю усього самого кращого; давайте поспілкуємося, на слідуєчій неділі, відношення у колективі, вибачте мене.

Завдання 2. *Підготуйтеся до проведення ділової гри «Захоплення ініціативи в діалозі/полілозі». Два учасники сідають у центрі кола. Один із них починає діалог на професійну тему, а інший повинен спрямуватиспіврозмовника на свою тему. Робити це треба ввічливо, але наполегливо.*

Наприклад: Психолог на батьківських зборах
<https://urok-ua.com/psycholohichnyj-suprovid-sotsialnoji-adaptatsiji-molodshyh-shkolyariv/>

Завдання 3. *Підготуйтеся до проведення дискусії: про підлітків, переглянувши відео https://tvoemisto.tv/blogs/shcho_take_pidlitkovyy_vik_i_yak_ne_vtratyty_kontakt_z_vlasnoyu_dytnoyu_95839.html;*

про трамви війни (Голярдик Н. А., Гевко О. І., Климків Р. І. Трамви війни: техніки самоцілення дорослих і дітей (аналіз практик роботи з емоційним виснаженням від подій сьогодні). *Габітус*. 2023. Вип. 47. С. 105 – 110. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2023/47-2023/18.pdf>

Завдання 4. *Поясніть значення слів.*

Креативний, картатий, крилатий, звитяжний, маргінальний, дескриптивний, наративний, розлогий. Одіозний, амбіція, корифей, еkleктика, дефініція, лапідарний, сентенція, аналогія, анахронізм.

Завдання 5. *Ознайомившись з експрес-рецептом українського ЩАСТЯ (Мацко Ірина. Секрети українського щастя, або Хюге по-українськи. Київ : Саміт-книга, 2019. 208 с.*

https://vcentri.com/load/131/icc/ne_compressed_45.pdf), спробуйте запропонувати свій рецепт для внутрішньопереміщених українців.

Практичне заняття № 7

Круглий стіл. Документування – невід’ємний атрибут сфери психології. Загальні вимоги до укладання та оформлення найбільш уживаних документів

Питання до обговорення

1. Вимоги до тексту документа, його реквізитів.
2. Мовні особливості офіційно-ділового стилю.
3. Резюме. Рекомендаційний лист.
4. Заява. Види заяв.
5. Що регламентують накази щодо особового складу?
6. Відмінності між контрактом та трудовою угодою, трудовим договором.
7. Що таке звіт? Які є види та схеми звітів?

Рекомендована література

1. Кацавець Р. С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>
2. Національний стандарт ДСТУ 4163:2020 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». URL: https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf
3. Пасічна О. В. Лінгвостилістичні особливості офіційно-ділових текстів. *Філологічні студії*. 2018. Вип. 17. С. 181 – 191. URL: <https://core.ac.uk/reader/268530920>
4. Степчук Ю., Вербицька Л., Вихор В. Проблеми канцеляризму в українській діловій мові. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип 57. Т. 3. С. 180 – 184. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/57_2022/part_3/28.pdf
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Розкрийте значення поданих слів за «Словником іншомовних слів» <http://www.mova.info/Page3.aspx?l1=227>

Реквізит, бланк, копія, діловодство, гриф, кліше, резолюція, рубрикація, індекс, формуляр.

Завдання 2. Утворіть форми давального та знахідного відмінків однини чоловічих і жіночих прізвищ.

Кутній, Леньо, Яхно, Пономарів, Шуль, Слабуха, Лебідь, Калинець, Назарок, Курилів, Закусило, Щука.

Завдання 3. Створіть заяви (адресат – ректор нашого університету чи декан вашого факультету; андресант- ВИ): про надання академічної відпустки; про дострокове складання заліково-екзаменаційної сесії.

Завдання 4. Виправте помилки в оформлюванні реквізиту «Адресат». Запишіть правильні варіанти відповідно до Національного стандарту ДСТУ 4163:2020

https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf

1. Обласній державній адміністрації.
Відділу з гуманітарних питань.
2. Стадниченкові Є. Д.
Генеральний директор спільного підприємства «Ділове партнерство».
3. Провідний спеціаліст Войтенко Г.П.
Відділу постачання і збуту.
ВАТ «Енергія».
4. м. Київ, 04070
вул. Григорія Сковороди, 5 А
Спілка орендарів і підприємців України.

Завдання 5. Оформіть правильно реквізит «Підпис» відповідно до Національного стандарту ДСТУ 4163:2020

https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf

- Директор інституту Кудін А.П. (підпис).
Сергієчко М.К. Директор зош № 186 (підпис).
(підпис) Психолог приватного дитсадка О. Васильченко.
Т. Миколаєва директор дитячої бібліотеки «Малюк та Карлсон» (підпис)
Директор бібліотеки для дітей та юнацтва (підпис) Антонюк Ю.

Завдання 6. Укладання документів відповідно до теми практичного заняття за Національним стандартом ДСТУ 4163:2020.

https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf

Самостійна робота № 7

Документування – невід’ємний атрибут сфери психології. Загальні вимоги до укладання та оформлення найбільш уживаних документів

Питання до обговорення

1. Вимоги до тексту документа, його реквізитів.
2. Мовні особливості офіційно-ділового стилю.
3. Резюме.
4. Рекомендаційний лист.

5. Заява. Види заяв.
6. Характеристика.
7. Що регламентують накази щодо особового складу?
8. Відмінності між контрактом та трудовою угодою, трудовим договором.
9. Що таке звіт? Які є види звітів?
10. За якою схемою складається текст звіту?

Рекомендована література

1. Кацавець Р. С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>
2. Національний стандарт ДСТУ 4163:2020 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». URL: https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf
3. Пасічна О. В. Лінгвостилістичні особливості офіційно-ділових текстів. *Філологічні студії*. 2018. Вип. 17. С. 181 – 191. URL: <https://core.ac.uk/reader/268530920>
4. Степчук Ю., Вербицька Л., Вихор В. Проблеми канцеляризму в українській діловій мові. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип 57. Т. 3. С. 180 – 184. URL: http://www.apnh-journal.in.ua/archive/57_2022/part_3/28.pdf
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Утворіть 4 речення відповідно до теми самостійної роботи, використовуючи кліше.

Методичні рекомендації

Під час підготовки тексту документа потрібно зважати на такі правила:

1. Замінювати складні речення простими. Це сприяє прискореному сприйняттю тексту документів.

2. Уживати стійкі (трафаретні) словосполучення, що виражають стандартні аспекти змісту (*відповідно до чинного законодавства; у зв'язку з погіршенням стану; згідно з рішенням комісії*).

Для висловлення мотивів, що пояснюють використання управлінської дії, уживають такі синтаксичні конструкції:

у зв'язку з проведенням спільних робіт з

відповідно до Вашого прохання...

незважаючи на наші неодноразові усні й письмові нагадування, до цього часу.

Моделі синтаксичних конструкцій для висловлення стандартних аспектів змісту:

Повідомляємо, що... закінчено облаштування пунктів пропуску у визначений термін.

Доводимо до Вашого відома, що... ми досі не отримали від Вас.

Нагадуємо Вам, що... ми не отримали від Вас відповіді

на запит №__ від _____

Підтверджуємо із вдячністю... отримання Вашого запрошення на урочисте засідання...

3. Уживати прямий порядок слів у реченні (підмет передує присудкові) у тому разі, коли логічний наголос падає на об'єкт дії. Уживати зворотний порядок слів (присудок стоїть перед підметом) тоді, коли логічний наголос падає на саму дію.

4. Для точності та ясності висловлювання у простих реченнях використовують також визначений порядок розташування другорядних і вставних слів (означення мають передувати означуваним словам, вставні слова краще ставити на початку речення). Ще варто пам'ятати про те, що можливі два випадки розташування підрядного речення щодо головного: якщо підрядне речення належить до групи присудка в головному реченні чи до всього головного речення. Наприклад: "*З огляду на те, що _____ проект рішення попередньо погоджено, нарада тривала менше ніж годину*". Або "*Нарада тривала менше ніж годину з огляду на те, що...*".

5. Із метою скорочення тексту можна вживати дієприслівникові звороти, які допомагають формулювати причини, що викликали ухвалення того чи того рішення. Наприклад: *Ураховуючи...; Уважаючи ...; Беручи до уваги ...; Керуючись...; Розглянувши поданий до затвердження проект...*

6. Замінювати займенники іменниками.

7. Не вживати емоційних виразів та уникати засобів вираження суб'єктивного ставлення до викладеного явища. Тон службового документа нейтральний.

8. До граматичних норм ділового стилю зараховують уніфікацію граматичної структури словосполучень і словоформ. Наприклад, у тексті

наказу кожний пункт починають із зазначення адресата в давальному відмінку – "кому", а далі "що виконати" – у наказовому способі. *Начальникові технічного відділу Волкову М. Ю. організувати роботу відділу...*

Еталонним є виклад тексту від першої особи в таких документах:

- 1) автобіографія (*Я... народився ..., навчався ...*);
- 2) заява (*Прошу надати..., працюю на посаді...*);
- 3) наказ (*Наказую...*);
- 4) службова записка (*Доводжу до ..., уважаю, що...*);

Від третьої особи викладають текст у:

- 1) актах (*Комісія дійшла висновку...*);
- 2) трудових угодах, контрактах, договорах (*Замовник отримує, а Виконавець зобов'язується ...*);
- 3) характеристиках (*Н. В. Павленко... працює на посаді*).
- 4) запрошеннях, оголошеннях (*Банк надає..., університет запрошує на співбесіду ...*).

Дієприслівникові звороти бажано вживати на початку речення:

Ураховуючи..., розглянувши ..., беручи до уваги ...

Іменники на позначення статусу, професій, посад, звань (здебільшого) уживають у чоловічому роді: *працівник фірми; бухгалтер розрахункового відділу Хоменкова І. П.*

Іменники на позначення часу за роком узгоджують із числівником, займенником чи прикметником у родовому відмінку без прийменника:

У 2023 р. (році) - 2023 р. (року)

У цьому році- Цього року

У наступному році... - Наступного року...

Уникати вживання присвійних прикметників, замінюючи їх іменниками або відповідними прикметниковими формами:

Директорове розпорядження - Розпорядження директора.

Усі прикметники, що вживають у сполученні з числівниками *два, три, чотири* стоять у називному та знахідному відмінках множини мають, переважно, закінчення *-і*, а не *-их*: *два нестандартні вироби; чотири великі контейнери.*

Не варто роз'єднувати:

1) складні та фразеологізовані присудки, як-от: *слід унести ясність; дозволяється ввести в експлуатацію; провести реконструкцію; брати зобов'язання;*

2) стійкі словосполучення (*знайти можливості вирішення проблеми; через зрив графіка постачання; поновити кредитування*) за винятком випадків розширення їх термінологізованими означеннями (*зажадати суттєвих пояснень надати довгостроковий кредит; унести важливі пропозиції*);

3) речення-кліше: *працівник не несе матеріальної відповідальності, якщо... Дію цього договору поширено на весь час роботи з довіреними працівникові матеріальними цінностями підприємства. Контроль за*

виконанням постанови покласти на... . Цей договір набуває чинності з моменту підписання сторонами;

4) дієприкметникові та дієприслівникові звороти (*особа, відповідальна за радіаційну безпеку, а не відповідальна особа за радіаційну безпеку; виступаючи з ініціативою, про що вказано вище, від імені дирекції фірми, пропонуємо...* замість виступаючи з ініціативою від імені дирекції фірми, *про що зазначено вище, пропонуємо...*).

Щоб уникнути явища алогічності, доцільно зважати на такі принципи:

1. Використання дієприслівникового звороту неможливе в безособових реченнях (окрім інфінітивних конструкцій), тому що це призводить до порушення граматико-синтаксичної норми. *Погоджуючись із Вами, у мене немає заперечень; розглядаючи це питання, нами встановлено...*

2. Не використовують дієприслівникові звороти в пасивних конструкціях. Помилковими є конструкції: *Поєднавши наші зусилля, до нас повернеться впевненість в успіху.*

Підкреслюючи наступність визначення причинно-наслідкових зв'язків між фактами, подіями чи явищами, потрібно викладати їх у зв'язній черговості здійснення (*передовсім; передовсім; насамперед; спочатку; одночасно, водночас; потім; після; далі*).

У діловому писемному мовленні використовують речення розповідного характеру з різноманітною будовою: прості, складні, повні, неповні. Перевагу віддають простим структурам.

Прості речення можуть ускладнюватися:

а) вставними словами та словосполученнями, які дають змогу впорядкувати виклад (*по-перше, по-друге, з одного боку, отже*); деталізувати інформацію (*зокрема, а саме*); пом'якшити відмову (*на жаль*);

б) дієприкметниковими та дієприслівниковими зворотами (*названий далі, ураховуючи Ваші пропозиції ...*);

в) однорідними членами речення (*Представник має право отримувати документи, подавати заяви, вести справи в усіх судових установах, укладати угоди, отримувати належне довірителю майно*).

Важливою ознакою синтаксису ділових паперів є вживання інфінітивних речень. Найчастіше такі речення трапляються в наказах і постановах, наприклад: *Зарахувати на посаду менеджера Петренка Івана Тихоновича. Управлінню митної служби розробити план заходів щодо забезпечення охорони праці.*

Поширеними та стандартними в документах є пасивні конструкції: *факти встановлено; питання розглядають...*

Точно визначити відносини допомагають сполучники та сполучникові слова. Саме тому використання їх має бути коректним: *не тільки..., а й; як ... , так і ...; якщо ... , то; такий же ..., як; незважаючи на те, що; через те, що; про те, що; завдяки тому, що; з огляду на те, що; перед тим, як.*

Рубрикацію складного речення в тексті можна здійснювати з допомогою сигнального тире на початку абзацу чи цифрового позначення. Рубрикація полегшує засвоєння інформації, робить її більш наочною.

Завдання 2. Використовуючи редактор Microsoft Word, укладіть резюме від свого імені. Визначте посаду, на яку б ви могли б претендувати з огляду на ваш освітньо-кваліфікаційний рівень.

Професійні навички

Не намагайтеся перебільшити свої досягнення. Поставте собі запитання: «Чи хотів би я читати це резюме?».

Уникайте різних виділень (курсивів, маркувань тощо).

Зробіть так, щоб резюме сприймалось легко.

Найтипівші помилки в резюме

- ✓ Граматичні та орфографічні помилки (псують перше враження).
- ✓ Конкретно не вказується мета резюме.
- ✓ Неповна інформація про кандидата або взагалі її відсутність.
- ✓ Занадто детальне резюме.

Завдання 3. Відредагуйте речення та словосполучення. Підготуйтеся пояснити декілька правильно записаних словосполучень.

1. Секретар пішов у справах служби. 2. Директор приймає по службовим справам з трьох годин. 3. Запрошуємо прийняти участь у нараді через організацію конкурсу. 4. Першим ділом треба рішення це питання. 5. Міністерство дало добро на введення цієї норми в дію. 6. Вибачаємося, що потурбували Вас із цього приводу.

Заказний лист, накладна плата, до востребованія, поштовий ящик, ви принесли лист не по адресу, подай правильний адрес, получив перевод на гроші, напаминати про зустріч, прикласти свої зусилля, вибачаюся за спізнення, це визиває подив, оплачувати борг, зустрінемось в одинадцять годин, на слідуючій неділі, він являється взірцем, віроятніше за все, у слідуючий раз купимо, хочу відправити лист.

Завдання 4. Подані слова та словосполучення запишіть у родовому й давальному відмінках однини. Чи важливо це для обраного фаху? Яким правилом керувалися? У яким мовних одиницях невпевнені?

Альтруїзм, гетерестаз, ген, бюфіл, габітус, вплив, біхевіоризм, декан, Андрій Васильович, доцент, Яків Павлович, науково-методичний центр, завідувач відділу, зал, зала, мораторій, мудрість, офіс, секретар, гуртожиток, студент, університет, документ, рефлекс, режим, детермінізм, Терещенко Віталій Семенович, Ревенко Ольга Савеліївна, розпач, світогляд, Крупкіна Людмила Іванівна, Стріха Ганна Дмитрівна, Муха Микола Борисович, зошит, довідник, Черкаси, Миколаїв, таксис, темперамент, фактор, соціогенез, соціобіхевіоризм, сенсуалізм, симптом, психоаналіз.

Практичне заняття № 8

Практичне заняття. Загальні вимоги до укладання та оформлення найбільш уживаних документів

Питання до обговорення

1. Які є види доповідних записок? Чим відрізняється їхнє оформлення?
2. Які особливості розташування реквізитів пояснювальних записок?
3. За якими правилами оформлюють текст протоколу?
4. На які види поділяють протоколи за обсягом фіксованих у них відомостей?
5. Що таке витяг з протоколу?
6. На які групи поділяють довідки за змістом?
7. Що таке доповідна записка?
8. Які типи доповідних записок розрізняють?
9. Що таке пояснювальна записка?
10. Які реквізити містять доповідна й пояснювальна записки?
11. Що таке прес-реліз? Назвіть основні реквізити прес-релізу.
12. Яких правил треба дотримуватися, готуючи прес-реліз?

Рекомендована література

1. Кацавець Р.С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>
2. Національний стандарт ДСТУ 4163:2020 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». URL: https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf
3. Пасічна О.В. Лінгвостилістичні особливості офіційно-ділових текстів. *Філологічні студії*. 2018. Вип. 17. С. 181 – 191. URL: <https://core.ac.uk/reader/268530920>
4. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>

5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Укладіть протокол зборів студентів вашої групи.

Завдання 2. Поясніть ненормативність словосполучень. Запишіть нормативний варіант та складіть з ними речення, якими Ви можете скористатися у своїй професійній діяльності.

У випадку дотермінового виконання давати письмові висновки у трьохденний термін виконувати розрахунки подавати допомогу у розв'язанні завдань трудові стосунки приймати участь в обговоренні по результатах успішної здачі екзаменів при рівних умовах розбіжність по основних питаннях виконати запланований об'єм робіт по результатах не дивлячись на припинення. По результатах перевірки по звітним даним встановлено слідує витратні матеріали провести навчання по техніці безпеки перевірка встановила висновки комісії базуються на слідує фактах провести перевірку на протязі слідує року об'єм виконаної роботи непридатні для дальнішої експлуатації ми приклали чимало зусиль на протязі місяця були проведені багаточисленні міроприємства представляти звіт.

Завдання 3. Зредагуйте типові мовні звороти ділового мовлення, що вживають у службових записках.

Принята міри, заслуговувати увагу, при таких обставинах, при аналізі подій, завідувач кафедри, учбовий відділ, по власній ініціативі, відстаючі студенти, співставляти факти, діючий закон, слідує питання.

Завдання 4. Укладання документів відповідно до теми практичного заняття.

Самостійна робота № 8

Загальні вимоги до укладання та оформлення найбільш уживаних документів

Питання до обговорення

1. Які є види доповідних записок? Чим відрізняється їхнє оформлення?
2. Які особливості розташування реквізитів пояснювальних записок?
3. За якими правилами оформлюють текст протоколу?
4. На які види поділяють протоколи за обсягом фіксованих у них відомостей?
5. Що таке витяг з протоколу?
6. На які групи поділяють довідки за змістом?

7. Що таке доповідна записка?
8. Які типи доповідних записок розрізняють?
9. Що таке пояснювальна записка?
10. Які реквізити містять доповідна й пояснювальна записки?
11. Що таке прес-реліз? Назвіть основні реквізити прес-релізу.
12. Яких правил треба дотримуватися, готуючи прес-реліз?
13. Якою є структура прес-релізу?

Рекомендована література

1. Кацавець Р.С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>
2. Національний стандарт ДСТУ 4163:2020 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». URL: https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf
3. Пасічна О.В. Лінгвостилістичні особливості офіційно-ділових текстів. *Філологічні студії*. 2018. Вип. 17. С. 181 – 191. URL: <https://core.ac.uk/reader/268530920>
4. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Проаналізуйте фрагменти пояснювальних записок. Виправте помилки.

Займаючи посаду старости, я зіткнувся з проблемою катастрофічної нестачі аудиторії для проведення практичних занять. Вважаю необхідним прийняти щодо Степанова С. Т. сурові міри дисциплінарної відповідальності. У відповідності з Вашим дорученням мною перевірено стан підготовки вузів до нового 2023-2024 учбового року.

Завдання 2. Напишіть запрошення на конференцію, використавши прізвище, ім'я, по батькові Паляниця Ольга Свиридівна.

Завдання 3. Прочитайте заголовки звітів. Зредагуйте їх, якщо потрібно. Допишіть відсутні відомості.

1) Про проведення тижня українського кіно в м. Одесі голови Спільки українських кінематографістів з 14.08.2021 до 20.08.2021; 2) студентки факультету української філології Сологуб Надії Іванівни; 3) про виробничу практику студента Буца К. О.; 4) студентки 4 курсу Хоменко Наталії про

педагогічну практику, що проходила в ЗОШ № 117 з 2 лютого по 7 березня 2020 року.

Завдання 4. Знайдіть і виправте помилки у словосполученнях, правильні варіанти запишіть.

Дружній колектив, дружній прийом, дружна обстановка, дружнє вітання, дружній жарт, дружна бригада, дружнє ставлення, невірнє рішення, невірна відповідь, неправильні методи, службова переписка, переписуватися з партнерами.

Методичні рекомендації:

Дружний – дружній: *дружний* – зв’язаний дружбою, взаємною прихильністю, згодою, довірою, відданістю, одноставний (*колектив, сім’я, галас, сміх, спів, праця*); *дружній* – належний другові, заснований на дружбі, взаємній прихильності, довірі, доброзичливості (*рука, візит, погляд, допомога, зустріч, листування*).

Практичне заняття № 9

Практичне заняття. Загальні вимоги до укладання та оформлення найбільш уживаних документів. Етикет службового листування

Питання до обговорення

1. Вимоги до тексту документа.
2. Документація з кадрово-контрактних питань.
3. Довідково-інформаційні документи.
4. Класифікація листів. Реквізити листа та їхнє оформлювання.

Рекомендована література

1. Кацавець Р.С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с.
2. Національний стандарт ДСТУ 4163:2020 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». URL: https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf
3. Пасічна О.В. Лінгвостилістичні особливості офіційно-ділових текстів. *Філологічні студії*. 2018. Вип. 17. С. 181 – 191. URL: <https://core.ac.uk/reader/268530920>
4. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Укладання заяв, рекомендаційних листів, протоколів, наказів щодо особового складу.

Завдання 2. Відредагуйте поданий текст листа, виберіть із дужок один із варіантів слова, визначте характер помилок.

Вельмишановна Оксана Володимирівна! Оргкомітет по проведенню конференції «Українська економіка на світовому ринку (у,в)чора, сьогодні, завтра» підтверджує, що Вашу доповідь по темі «Ефективні засоби впливу на розвиток торгівельних відносин з Польщею (в, на) Україні» внесено (до, в) програми (у) конференції, яка планується відбутися 20 березня 2021 року. Перше пленарне засідання почнеться в 10 годин, заключне – в 16 годин. Запис учасників конференції буде проводитися в 9 годин (в, у) приміщенні головного корпусу Східноєвропейського університету на адресу проспекту Волі 13. З повагою ...

Завдання 3. Чи можна вважати людину знавцем української мови, якщо вона так переклала синтаксичні конструкції? Виправте помилки, уникайте калькування з російської мови.

В значительной степени - в значній мірі, бывший директор - бувший директор, быть на хорошем счету - бути на хорошому рахунку, работать на общественных началах - працювати на суспільних началах, рассмотреть следующие вопросы - розглянути слідуючі питання, самый лучший результат - самий кращий результат, профессиональный уровень - професіональний рівень, трудовые споры - трудові суперечки, находится в прекрасной форме - знаходиться в прекрасній формі, допускать возможность - допускати можливість, соискатель ученой степени - співшукач ученої ступені, считать необходимым - рахувати за необхідне, выполнить большой объем работы - виконати великий об'єм роботи, относится к языку - відноситися до мови, принять следующие решения - прийняти наступні рішення.

Завдання 4. Колективна робота над тестами.
<https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/978/1/%D0%A2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8.pdf>

Самостійна робота № 9

Загальні вимоги до укладання та оформлення найбільш уживаних документів. Етикет службового листування

Питання до обговорення

1. Вимоги до тексту документа.
2. Документація з кадрово-контрактних питань.
3. Довідково-інформаційні документи.

4. Класифікація листів. Реквізити листа та їхнє оформлювання.

Рекомендована література

1. Кацавець Р.С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>
2. Національний стандарт ДСТУ 4163:2020 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». URL: https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf
3. Пасічна О.В. Лінгвостилістичні особливості офіційно-ділових текстів. *Філологічні студії*. 2018. Вип. 17. С. 181 – 191. URL: <https://core.ac.uk/reader/268530920>
4. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Укладіть актуальний прес-реліз, витяг із протоколу.

Завдання 2. Укладіть пояснювальну записку від власного імені про факт запізнення на заняття.

Завдання 3. Відредагуйте текст листа.

Шановні панове! Ми просимо надіслати нам прескуранти (прайсси) на всі види вашої продукції. Ваша фірма являється головним дистрибутором з продажі поперечно-шліфуфальних верстатів в Україні. Ото ж просимо насамперед повідомити, на яких умовах Ви могли б заключити довгостроковий договір поставки.

Завдання 4. Відредагуйте словосполучення.

У даний час; в минулому році; у випадку необхідності; через відсутність доказів; як можна швидше; коротше кажучи; обставини співпадають; по крайній мірі; по понеділках; запрошуються бажаючі; тим не менше; хворіє грипом; підписка на газети; не мішало б записати; по всіх правилах.

Завдання 5. До поданих слів іномовного походження дібрати українські відповідники (скористайтесь довідкою). Поясніть, якими з них краще послуговуватися.

Контракт, коментар, експресивний, толерантний, стратег, брокер, менеджер, дистриб'ютер, імпорт, практицизм, міграція, екстрено, полісемічний, ліміт, презент, прогресивний, превалювати, фатум, ординарний, конгрес, симпозіум, стимулювати.

Довідка: переселення, ввіз товарів, передовий, заохочувати, обмеження, управлінець, переважати, подарунок, діловитість, посередник, негайно, виразний, розподілювач, воєначальник, багатозначний, договір, звичайний, поблажливий до чужих думок, нарада фахівців, пояснення, доля, з'їзд.

Завдання 6. *Напишіть інформаційний лист, у якому Ви повідомляєте випускників ЗОШ різних типів, гімназій, коледжів про свій факультет із метою агітації майбутніх абітурієнтів.*

Практичне заняття № 10

Круглий стіл. **Науковий стиль і його засоби в професійному спілкуванні психолога**

Питання до обговорення

1. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Мовні засоби наукового стилю.
2. Дотримання вимог академічної доброчесності.
3. Наукова стаття: вимоги, структура, цитати, використана література
4. Анотування і реферування наукових текстів.
5. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової та магістерської робіт.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknl_u_fil_2017_20_1_3.
2. Методичні вказівки до написання та оформлення курсових проєктів за спеціальністю 053 Психологія / Укл. І. М. Пивоварчик, Л. М. Цибух, Г. О. Кондрицька, В. В. Візнюк. Одеса. Університет Ушинського. 41 с. URL: http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/7192/1/Pyvovarchyk_Metodychni%20vkazivky.pdf
3. Нечипоренко А. Терміни-пароніми та питання культури наукового мовлення. *Science Review*. 2020. 2 (29), С. 25–27. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/28022020/6956
4. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16571>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Інтерактивний круглий стіл «Стилі мовлення».

URL: <https://learningapps.org/1220067>

Завдання 2. Круглий стіл: аналіз фахових статей щодо структури та оформлення анотацій і цитат.

Белякова С., Левенець Т. Психологічні особливості розвитку уваги у молодших школярів. *Перспективи та інновації*. 2022. № 10 (15). С. 412 – 424. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/2474/2477>

Рашковська І. Діяльність практичного психолога організації в умовах кризового стану суспільства. *Вектори соціальної, організаційної та економічної психології* [Електронне видання] : тези доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 17 лют. 2023 р.) / відп. ред. С. М. Миронець. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. С. 244 – 246. URL: <https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/f467895ec4bf440341490c621a6eccb8.pdf>

Косьянова О. Ю. Особливості задоволеності життям та оманливості в юнацькому віці. *Наука і освіта*. 2021. № 4. 36-45.

URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2021/4_2021/5.pdf

Симоненко С., Овадюк Н. Особливості роботи практичного психолога з внутрішньо переміщеними дітьми молодшого шкільного віку. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Психологія*. 2022. (1 (54)). С. 68-77. URL: <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2022.1.10>

Денисенко А.О., Власова С.Б. Вплив професійної діяльності жінок на сімейне благополуччя. *Габітус*. 2021. Вип. 28. С. 147 – 151.

URL: <http://habitus.od.ua/journals/2021/28-2021/28-2021.pdf>

Потапчук Є. Родина як суб'єкт відновлення та збереження психічного здоров'я людини в умовах війни. *Вектори соціальної, організаційної та економічної психології* [Електронне видання] : тези доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 17 лют. 2023 р.) / відп. ред. С. М. Миронець. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. С. 232 – 235. URL: <https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/f467895ec4bf440341490c621a6eccb8.pdf>

Фурман А. А. Іntenційність як сутнісна ознака смисложиттєвого буття особистості. *Психологія і суспільство*. 2019. № 3–4 (77–78). С. 118–139.

URL : <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37497/1/Фурман.pdf>

Вдовіченко О., Казанжи О., Вплив мережі Instagram на самопочуття, активність та настроїв користувачів. *Вісник Львівського університету*. Серія : Психологічні науки. Львів, 2021. Вип. 9. С. 58–65.

URL: http://psy-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/9_2021/9_2021.pdf

Овсяннікова Я. Психологічна реабілітація учасників бойових дій засобами арттерапії. *Вектори соціальної, організаційної та економічної психології* [Електронне видання] : тези доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 17 лют. 2023 р.) / відп. ред. С. М. Миронець. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. С. 186 – 189. URL: <https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/f467895ec4bf440341490c621a6eccb8.pdf>

Вдовіченко О. В., Кондратьєва І. П., Балла Л. В. Психологічні особливості толерантності майбутніх психологів. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика : збірник наукових праць* / Гол. редактор Г. П. Шевченко. Вип. 1 (103). Київ: вид-во СНУ імені В. Даля, 2022. С. 64-77.

URL:https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/42316/1/O_Sbitnieva_%20%20REVIVAL%20OF%20TRADITIONS_s_kaev.pdf

Завдання 5. *Круглий стіл із демонстрацією елементів «Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт».*

Самостійна робота № 10

Науковий стиль і його засоби в професійному спілкуванні психолога

Питання до обговорення

1. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Мовні засоби наукового стилю.
2. Дотримання вимог академічної доброчесності.
3. Наукова стаття: вимоги, структура, цитати, використана література
4. Анотування і реферування наукових текстів.
5. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknl_u_fil_2017_20_1_3.
2. Методичні вказівки до написання та оформлення курсових проєктів за спеціальністю 053 Психологія / Укл. І. М. Пивоварчик, Л. М. Цибух, Г. О. Кондрицька, В. В. Візнюк. Одеса. Університет Ушинського. 41 с. URL: http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/7192/1/Pyvovarchyk_Metodychni%20vkazivky.pdf
3. Нечипоренко А. Терміни-пароніми та питання культури наукового мовлення. *Science Review*. 2020. 2 (29), С. 25–27. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/28022020/6956
4. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16571>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Інтерактивне узагальнення знань про науковий стиль.

<https://wordwall.net/uk/resource/52432052>

Завдання 2. Групова робота (по 2 особи): напишіть рецензію на 1 фахову статтю (рецензію потрібно супроводжувати посиланнями на друкований чи електронний варіанти), використовуючи стереотипні мовленнєві формули: у рецензованій роботі подано аналіз; багатий фактичний матеріал, наведений у роботі автора, підтверджує; загалом, відзначаючи позитивні аспекти роботи, слід звернути увагу на окремі помилки і неточності; в роботі подано огляд...; автор стверджує, що...; отже, основна думка полягає в тому, що...; дослідник справедливо відзначає; доказово критикує; спростовує тезу про те, що...; необґрунтовано стверджує, що...; вирішує питання стосовно...; занадто категорично пише; глибоко аналізує; чітко визначає; спрощено показує; детально аналізує.

Зразки-бланки:

http://cctech.org.ua/images/docs/UA/Recenziai_example_2_UA.pdf

<https://www.inst-ukr.lviv.ua/download.php?downloadid=507>

Методичні рекомендації «Критерії оцінювання в рецензії»: • актуальність теми дослідження та рівень її складності; • уміння автора працювати з літературними джерелами з теми дослідження, критично їх оцінювати і узагальнювати; • уміння автора користуватися сучасними методами дослідження; • творчий підхід та ініціативність під час підготовки дослідження. • самостійність і повнота викладу матеріалу; • ступінь обґрунтованості положень дослідження; • достовірність і новизна наукових тверджень; • відповідність результатів виконаного дослідження його меті та завданням; • аргументованість висновків; • можливості впровадження результатів роботи; • стиль і грамотність оформлення дослідження.

Статті для рецензування:

Санніков О. І., Саннікова А. О. Розумність у структурі рішимості особистості. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Психологічні науки* : збірник наукових праць. 2020. Том 12. № 9 (54). С. 118-130. URL: <https://sj.npu.edu.ua/index.php/pn/article/view/824>

Саннікова О. П., Санніков О. І. Толерантність до невизначеності як предиктор прийняття рішень особистістю. *Вісник післядипломної освіти* : збірник наукових праць / НАПН України, Ун-т менедж. освіти. Кв]д : АТОПОЛ ГРУП, 2020. Вип. 12(41). Серія «Соціальні та поведінкові науки» С. 98-123. URL:

http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/12_41_2020/social/Bulletin_12_41_Social_and_behavioral_sciences_Sannikova_Sannikov.pdf

Сингаївська І. В. Застосування методів арттерапії для розвитку резильєнтності у дітей під час війни. *Держава, регіони, підприємництво:*

інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку: тези доповідей IV Міжнародної конференції (7 грудня 2022 р., м. Київ). – Київ: Університет "КРОК", 2022. URL: <https://conf.krok.edu.ua/SRE/SRE-2022/paper/view/1307>

Санніков О. І., Срібна С. В. Мотивація й воля в регуляції прийняття рішень особистістю. *Вісник післядипломної освіти : збірник наукових праць / НАПН України, Ун-т менедж. освіти*. Київ : АТОПОЛ ГРУП, 2021. Вип. 15 (44). Серія «Соціальні та поведінкові науки» С. 108-125. URL : http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/15_44_2021/social/Bulletin_15_44_Social_and_behavioral_sciences_Sannikov_Sribna.pdf

Санніков О. І., Смальцер З. О. Психологічні регулятори спрямованості вибору професіонала. *Психологічний часопис : збірник наукових праць / за ред. С. Д. Максименка*. № 7 (10). Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2021. С. 48-59. URL : <https://apsijournal.com/index.php/psyjournal/article/view/1327>

Митяй О. Психологічне благополуччя професіонала як умова його ефективної діяльності (на прикладі професії психолога). *Вектори соціальної, організаційної та економічної психології* [Електронне видання] : тези доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 17 лют. 2023 р.) / відп. ред. С. М. Миронець. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. С. 253 – 257. URL: <https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/f467895ec4bf440341490c621a6eccb8.pdf>

Санніков О. І., Ісаков О. Ю. Самоактуалізація професіонала: роль самостійності у прийнятті рішень. *Наукові перспективи*. 2023. № 2 (32). С. 444-459. URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/3874>.

Санніков О. І., Максименко Л. В. Професіоналізм: парадокси професійного самовизначення особистості. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 4(22). С. 521-536. URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/3760>.

Розіна І. В. Особистісні та емоційні детермінанти розвитку психічного здоров'я студентів. *Перспективи та інновації науки* (Рубрика «Медицина»). 2023. № 4(22). С. 510-520.

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/3759/3779>

Розіна І. В. Особливості використання пісочної терапії в роботі з проявом агресивної поведінки у дітей молодшого шкільного віку. *Габітус*. випуск 16, 2020 р. С. 180- 185. URL:<http://habitus.od.ua/journals/2020/16-2020/31.pdf>

Сингаївська І. В. Коучинговий підхід як інструмент для встановлення довірливих стосунків між батьками і підлітками. *Вчені записки Університету "КРОК"*. 2023. № 2(70). С. 166-172. URL: <http://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/607/632>

Головська І. Г., Почепцова Д. О. Дослідження та корекція впливу екстремальних умов на емоційну сферу особистості. *Габітус*. 2022. Вип. 38. С. 54-58. URL <http://habitus.od.ua/journals/2022/38-2022/9.pdf>

Головська І. Г., Руденко О. О. Взаємозв'язок самооцінки та схильності до порушень харчової поведінки. *Габітус*. 2021. Вип. 26. С.76-79.

URL <http://habitus.od.ua/journals/2021/26-2021/15.pdf>

Косьянова О. Ю. Особливості задоволеності життям та оманливості в юнацькому віці. *Наука і освіта*. 2021. № 4. 36-45.

URL:https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2021/4_2021/5.pdf

Косьянова О. Ю., Поспелова І. Д. Вплив соціально-психологічних установок сучасного подружжя на їх задоволеність шлюбом. *Наука і освіта*. 2020. №1. С. 5-13. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2020-1-1>

URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2020/1_2020/1.pdf

Чебикін О., Іванова. О. Сміхотерапія та можливості її використання в корекції посттравматичних стресових станів. *Наука і освіта*. 2022. № 3. С. 76-84. URL : https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2022/2_2022/1.pdf

Симоненко С., Грек О., Дослідження рівня сформованості критичного мислення як компонента інформаційно-психологічної безпеки студентів. *Наука і освіта*. № 4, 2022, С.64-71. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2022/4_2022/11.pdf

Симоненко С.М., Костюніна О.В. Структурно-інтегральна 3-D модель становлення професійної ідентичності педагога-організатора в умовах рекреаційного закладу. *Вісник Харківського національного університету В.Н.Каразіна*. Серія «Психологія»: Вип. 71. Харків. 2021. С.81-85.

URL: <https://periodicals.karazin.ua/psychology/article/view/18478>

Фурман А. А. Іntenційність як сутнісна ознака смисложиттєвого буття особистості. *Психологія і суспільство*. 2019. № 3–4 (77–78). С. 118–139.

URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37497/1/Фурман.pdf>

Фурман А. А., Блонська Ю. М. Психологічне окреслення засновків взаємин батьків і дітей. *Габітус*. 2021. Вип. 24. Том 2. С. 112–117. URL: http://habitus.od.ua/journals/2021/24-2021/part_2/22.pdf

Симоненко С.М., Лебединський Е.Б. Психологічні особливості взаємозв'язку інтелектуально-творчого та мотиваційно-особистісного компонентів творчого потенціалу у старшокласників. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. Т. XII. Психологія творчості. 2019. Вип. 26. С. 299-310.

URL: <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v12/i26/33.pdf>

Симоненко С., Овадюк Н. . Особливості роботи практичного психолога з внутрішньо переміщеними дітьми молодшого шкільного віку. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. Психологія. 2022. №1 (54). С. 68-77. URL: <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2022.1.10>

Фурман А. А., Макачук Н.М. Вплив соціально-психологічного клімату трудового колективу на становлення особистості. *Габітус*. Вип. 32. С. 171–175. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2021/32-2021/30.pdf>

Казанжи М., Вдовіченко О. Креативність та рефлексія як особистісні механізми збагачення потенціалу самозмінювання. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Психологія.

2021. Том 32 (71) № 3. С. 24–29. URL: https://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/3_2021/6.pdf

Казанжи М., Вдовіченко О. Кар’єрні орієнтації сучасної студентської молоді (на прикладі окремої спеціалізації). *Габітус*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. № 27. С. 109–113. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2021/27-2021/20.pdf>

Вдовіченко О., Казанжи О., Вплив мережі Instagram на самопочуття, активність та настроїв користувачів. *Вісник Львівського університету*. Серія : Психологічні науки. Львів, 2021. Вип. 9. С. 58–65. URL: http://psy-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/9_2021/9_2021.pdf

Денисенко А.О., Павловська І.В. Взаємини невістки та свекрухи як фактор ризику сімейного благополуччя. *Науковий журнал з соціології та психології «Габітус»*, 2021. Випуск 27. С. 189 – 195. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2021/27-2021/27-2021.pdf>

Вдовіченко О., Блага О., Борозенцева Т. Особливості ціннісно-сміслової сфери юнаків, які віддають перевагу клубному дозвіллю. *Науковий журнал «Психологічні травелоги»*, 2023. №2. С. 33–40. URL: <https://pt.khmnu.edu.ua/index.php/pt/article/view/83/74>

Грек О. М. Особливості використання інформаційних технологій в розвитку креативності підлітків. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. К.: Видавництво «Фенікс», 2019. Т. XII. Психологія творчості. Випуск 26. С. 86-
<http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/8245/1/greck.%20osobl%20vykoryst.pdf>

Вдовіченко О. В., Кондратьєва І. П. Психотерапевтичні підходи в подоланні посттравматичного стресу. *Габітус* . № 47. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 100–104. URL: http://habitus.od.ua/journals/2023/47-2023/47_2023.pdf

Денисенко А. О., Євтушек В. В. Особливості прояву депресії у старших підлітків. *Габітус*. 2021. Вип. 31. С. 76 – 82. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2021/31-2021/14.pdf>

Денисенко А. О., Власова С. Б. Вплив професійної діяльності жінок на сімейне благополуччя. *Габітус*. 2021. Вип. 28. С. 147 – 151. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2021/28-2021/28-2021.pdf>

Денисенко А. О., Барабаш В. В. Особливості ставлення жінок до «цивільного» чоловіка. *Габітус*. 2021. Вип. 26. С. 168 – 172. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2021/26-2021/26-2021.pdf>

Завдання 3. До поданих ненормативних слів та словосполучень, які вживаються в наукових текстах, доберіть нормативні.

Відзив, в залежності, доказувати, досвід по розробці, константувати, між тим, примірний, при наявності, приступати (до чого), навик, мова йде про, не дивлячись на, направляти, область виробництва, оточуюче середовище по крайній мірі, поступати в університет, пред’явити документ, при виробленні,

приймати до уваги, приміняти, при таких умовах, рішення проблему, рахувати, висновки по викладеному, відмінити, в деякій мірі, в кінці кінців, для наглядності, додати,

Довідка: навичка; показувати, подавати; вступати до, надходити, чинити; під час вироблення, для вироблення; визнавати, брати до уваги, застосовувати; йдеться про; за таких обставин, у таких обставинах; накреслити, запланувати; перерахувати, перелічити; підготувати, незважаючи на, розв'язати проблему, суперечити.

Завдання 4. Робота в парі. Створіть піктограму про мовні засоби наукового стилю.

Наприклад:

Практичне заняття № 11

Тренінг. Науковий стиль і його засоби в професійному спілкуванні психолога. Українська термінологія в професійному спілкуванні

Питання до обговорення

1. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці.
2. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт.
3. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань.

4. Термін як основна понятійна одиниця наукової сфери діяльності людини. Термін та його ознаки.
5. Термінологія обраного фаху. Способи творення термінів певного фаху.

Рекомендована література

1. Кубальський О. Н. Наукова комунікація в добу глобалізації та соціальної турбулентності. *Освітній дискурс* : збірник наукових праць. Голов. ред. О. П. Кивлюк. Київ : ТОВ “Науково-інформаційне агентство “Наука-технології-інформація”, 2022. Випуск 41 (7-9). С. 18 – 26. https://journal-discourse.com/files/pdf/OD-41_7-9_-2022.pdf
2. Методичні вказівки до написання та оформлення курсових проєктів за спеціальністю 053 Психологія / Укл. І. М. Пивоварчик, Л. М. Цибух, Г. О. Кондрицька, В. В. Візнюк. Одеса. Університет Ушинського. 41 с. URL:http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/7192/1/Pyvovarchyk_Metodychni%20vkazivky.pdf
3. Нечипоренко А. Терміни-пароніми та питання культури наукового мовлення. *Science Review*. 2020. 2 (29), С. 25–27. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/28022020/6956
4. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2007. 640 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/427530.pdf
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. *Тренінг: ознайомтеся з новими вимогами оформлення списку літератури ДСТУ 8302:2015 <https://msu.edu.ua/library/wp-content/uploads/2019/02/pryklady-oformlennja-bibliohrafichnoho-opysu-zhidno-dstu-8302.pdf>, оформіть перелік фахової літератури.*

Пророк Н.В., Тиндик Я.М., Полякова В.І. ВІЙНА І ДІТИ: ДЕЯКІ ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ, ЯКІ ВІДВІДУЮТЬ ШКОЛУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. // «Габітус». – Випуск 33. – 2022. – С. 78 – 84.

Срібна О.В. Психологічні особливості самовизначення сучасної жінки. Актуальні проблеми психології. Психологія обдарованості: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2017. – С. 276 - 285.

Дідик Н.М. Руденок А.І. Соціально-психологічні аспекти переживання стану самотності сучасною молоддю // Габітус. – Випуск 33. – 2022. – С. 86 – 91.

Н. Череповська, Н. Дідик. Медіапсихологічні ресурси подолання травми війни. Практичний посібник / уклад. Н. Череповська ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. –210с.

Н. Череповська, Н. Дідик. Медіапсихологічні ресурси подолання травми війни : практичний посібник / уклад. Н. Череповська ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. –210с.

Фельдман Ю.І. Психологія особистості у період молодості. Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія. – Випуск 56. 2017.- С. 222 – 232.

Берн Е. Ігри, у які грають люди : світовий бестселер із психології стосунків / Ерік Берн. – Харків :Клуб сімейного дозвілля, 2019. – 256 с.

Легендзевич Г. Я., Закалик Г. М. Порівняльна психологія та психофізіологія: навч. посібник / Г. Я. Легендзевич, Г. М. Закалик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. – 220 с.

Закалик Г. М. Основи клінічної психології : навч. посібник / Г. М. Закалик, О. В. Войцеховська, Н. М. Шувар. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. – 430 с.

Закалик Г.М. Психологія розвитку та успіху особистості: Навчальний посібник для студентів ЗВО / Г.М.Закалик, Ю. М. Терлецька, Н.М. Шувар. – Львів: Видавництво "Львівська політехніка", 2019. – 488 с.

Закалик Г. М. Психологія інновацій та реклами. Навчальний посібник для студентів ЗВО/ Г. М. Закалик, Н. В. Партико. – Львів: Львівська політехніка, 2019. – 348 с.

Вдовиченко О.В. Ризик особистості як фактор мотивації досягнення та губристичної мотивації на кризових етапах онтогенезу / Вдовиченко О.В. // Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія. Вип. 56. 2017. – С. 41-51.

Закалик, Г. М. Психологічна та кримінологічна сексологія: навч. посібник для студентів ЗВО ЗВО / Г. М. Закалик, Ю. М.Терлецька, Н. М. Шувар. – Львів: Львівська політехніка, 2018. – 348 с. : іл.

Вон Ейкен Д. Можливо все! / Джон Вон Ейкен. – Харків : Ключ сімейного дозвілля, 2016. – 352 с.

Занюк С.С. Психологія мотивації: навч. посібник /С.С. Занюк. – К.: Либідь, 2002. – 304 с

Клейнман П. Психологія 101: факти, теорія, статистика, тести й таке інше! / Пол Клейнман. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2017. – 240 с.

Романець З. О. Психогігієнічні аспекти батьківсько-дитячих стосунків // "Вісник Національного університету оборони України" Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. Зб-к наук.праць. – К.: НУОУ,2021. Вип.2(60). – 167с. С.120-129.

Закалик Галина, Бойко Анастасія. Творчий потенціал сучасної студентської молоді // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2016. – № 3. – С. 113-120.

Партико Н. В., Закалик Г. М., Макаренко С. С. Чинники девіантної поведінки неповнолітніх // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2019. – № 63, т. 1. – С. 134–137.

Закалик Галина, Войцеховська Оксана, Шувар Наталія Сучасна школа – безпечний простір чи арена знущань?// Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. – Херсон, 2018. – вип. 5. – С. 171-177.

Білоус О. В. Вікова психологія: Навчальний посібник. – Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2015. – 108 с.

Фіцула М. М. Відхилення у поведінці неповнолітніх: шляхи їх попередження та подолання: навч. метод. посібник / М. М. Фіцула, І. І. Парфанович. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2008. – 432 с.

Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Навчальний посіб. / С. Б. Кузікова. – Суми.: ВТД «Університетська книга», 2008. – 384 с.

Лугова Г. В. Першокласник – шестирічка: первинне ознайомлення шкільного психолога з майбутнім першокласником / Г. В. Лугова // Психологічна газета. – 2005. – Квітень (7). – С. 4-5.

Закалик Г. М., Войцеховська О. В., Шувар Н. М. Булери та жертви булінгу як соціально-психологічна проблема безпеки особистості в освітньому просторі// Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». – 2018. – том 2; вип. 1. – С. 124–130.

Савчин М. Вікова психологія: навч. посіб. / Мирослав Савчин, Леся Василенко. – 3-тє вид. перероб., доповн. – К. : ВЦ «Академія», 2017. – 368 с.

Булах І.С. Психологія особистісного зростання підлітків: реалії та перспективи. / І.С. Булах: монографія. – Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 340 с.

Олейник Н.О. Вікова психологія (з практикумом) : лабораторний практикум / Н.О. Олейник. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 76 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/6478/>

Дембицька, Н., Запека, Я. (2021). Суверенність психологічного простору як чинник економічної соціалізації школярів. *ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ. ЕКОНОМІЧНА ПСИХОЛОГІЯ*, (2-3 (23), 32-39.

URL: <http://orgpsy-journal.in.ua/index.php/opep/article/view/297/242>

Дембицька Н.М. Психологія економічної соціалізації школярів : Монографія / Н.М. Дембицька. – К.: Видавець Позднишев, 2020. – 385 с.

URL: <https://lib.iitta.gov.ua/731735/1>

Свааб Д. Ми – це наш мозок / Дік Свааб. – 3-тє вид. - Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2018. – 496 с.

Токарева Н. М. Сучасний підліток у системі психологопедагогічного супроводу : монографія / Н. М. Токарева, А. В. Шамне, Н. М. Макаренко. – Кривий Ріг, 2014 – 312 с.

Барда С.І., Московець Л.П. Дослідження особистості молодшого школяра. Методичний посібник. Кременчук : ПП «Бітарт», - 2019. – 76 с.

Бушуєва Т.В., Авер'янова А.М. Когнітивний стиль та властивості уваги особистості // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. - Серія 12. Психологічні науки, 2020. - Вип. 11 (56). - С. 36-46.

Зінченко Г. П. Психологічні особливості розвитку творчої уяви дітей дошкільного віку / Г. П. Зінченко // Практична 70 психологія та соціальна робота: науково-практичний журнал. – 2014. – № 1. – С. 68-70.

Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: активне соціально-психологічне навчання: навчальний посібник для психологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Т. С. Яценко. – К. : Вища школа, 2004. – 678 с.

Закалик Г. М. Творчий потенціал особистості студентів і психічне благополуччя/ Монографія «Індивідуальні ресурси психологічного благополуччя особистості»/ Варій М. Й., Лещинська О. А., Олійник А. В., Березовська Л. І., Закалик Г. М.. – Львів: Видавн. «Львівська політехніка». – 2018. – 145-165.

Компанович М. С. Особливості емоційної сфери підлітків із серцево-судинними захворюваннями / М. С. Компанович // Science and a New Dimension. Pedagogy and Psychology, IV (49), Issue: 103, 2016. p. 70 – 73. (www.seanewdim.com).

Психологія (загальна та вікова). Навчальний посібник. Уклад. Аханова А.В. Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2021. 192 с.

Мацко Ірина. Секрети українського щастя, або Хюге по-українськи / Ірина Мацко. — К. : Саміт-книга, 2019.— 208 с.

Завдання 2. Тренінг: з'ясуйте за професійними тлумачними словниками значення термінів сфери психології. Прокоментуйте їхні способи творення. Із термінами, утвореними за допомогою вторинної номінації, укладіть зв'язні речення, дотримуючись мовних ознак наукового стилю. Прокоментуйте види та компоненти зв'язку.

Широта інтересів, центральна нервова система, чванство, інтелектуальний поріг, лабільність нервової системи, тривога базальна, футурологія, суверенність особистості, фізіогноміка, рефлексорна дуга, фрустраційна толерантність, інтероцептивний образ, ескапізм, імажитні властивості особистості, тренінг кроскультурних умінь, тренінг сенситивності, емоції гедронічні.

Завдання 3. Тренінг: замініть розщеплені присудки, що становлять усталені дієслівно-іменникові сполуки, простими присудками.

Проводити дослідження, зробити аналіз, здійснювати опитування, виконувати моделювання, характеризується реалізацією, дає можливість, забезпечити безпеку. Ставити запитання, проводити дослідження, зробити аналіз, здійснювати опитування, виконувати моделювання, характеризується реалізацією, установити відповідність, установити послідовність, дає можливість, давати оцінку, надати інформацію, узяти в борг, приймати

рішення, надати допомогу, підвести ризику; узяти зобов'язання; вести контроль; нести відповідальність.

Завдання 4. *Тренінг із демонстрацією елементів «Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт».*

Завдання 5. *Тест на тему практичного заняття.*
<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21023>

Самостійна робота № 11

Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні психолога. Українська термінологія в професійному спілкуванні

Питання до обговорення

1. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці.
2. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт.
3. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань.
4. Термін як основна понятійна одиниця наукової сфери діяльності людини. Термін та його ознаки.
5. Термінологія обраного фаху. Способи творення термінів певного фаху.

Рекомендована література

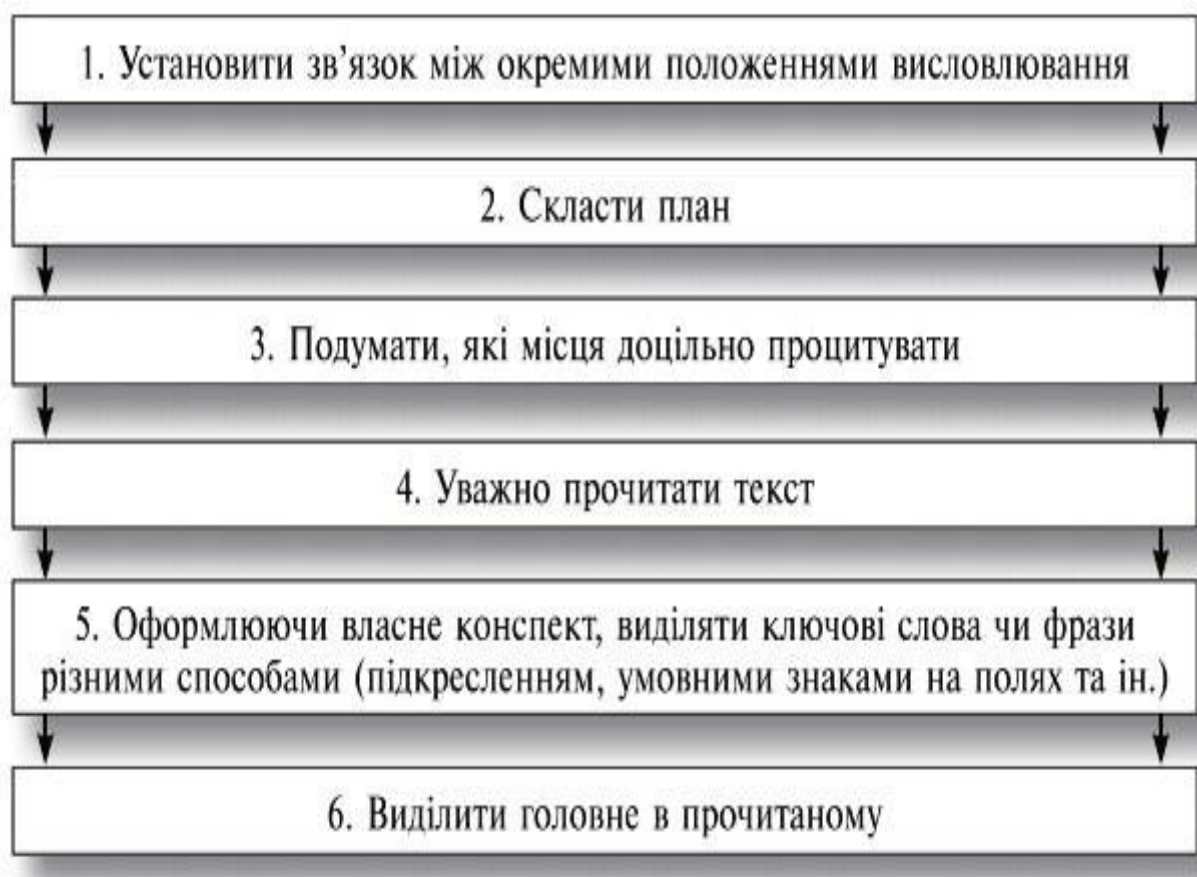
1. Кубальський О. Н. Наукова комунікація в добу глобалізації та соціальної турбулентності. *Освітній дискурс* : збірник наукових праць. Голов. ред. О. П. Кивлюк. Київ : ТОВ “Науково-інформаційне агентство “Наука-технології-інформація”, 2022. Випуск 41 (7-9). С. 18 – 26. https://journal-discourse.com/files/pdf/OD-41_7-9_-2022.pdf
2. Методичні вказівки до написання та оформлення курсових проєктів за спеціальністю 053 Психологія / Укл. І. М. Пивоварчик, Л. М. Цибух, Г. О. Кондрицька, В. В. Візнюк. Одеса. Університет Ушинського. 41 с. URL:http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/7192/1/Pyvovarchyk_Metodychni%20vkazivky.pdf
3. Нечипоренко А. Терміни-пароніми та питання культури наукового мовлення. *Science Review*. 2020. 2 (29), С. 25–27. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/28022020/6956
4. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2007. 640 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/427530.pdf
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготуйте мініконспект статті про фахову термінологію, користуючись алгоритмом.

Веклинець Л. М. Дублетність у системі сучасної української психологічної термінології. *Культура народів Причорномор'я*. 2002. № 32. С. 22-24. <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/75092>

АЛГОРИТМ роботи над складанням конспекту

Завдання 2. Доберіть зі словника психологічних термінів шість термінів вашого фаху, які ілюструють способи творення (вторинна номінація, морфологічний, синтаксичний способи, запозичення).

URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf

Наприклад:

Футурологія, каузометрія, тетістер, ребефінг – запозичення.

Інтелектуальний поріг, широта інтересів, рефлекторна дуга – вторинна номінація.

Резистентність, хронопсихологія, гетерогенний – морфологічний.

Центральна нервова система, інтерактивне навчання – синтаксичний.

Завдання 3. Зредагуйте словосполучення. Укажіть терміносполуки і поясніть їхнє значення.

Друкувати текст врозрядку, включити світло, стержень економічної політики, по ліву сторону, залишитися в стороні, з усіх сторін, на всі чотири сторони, протирічить програмі, прийти до себе, вести себе, перебувати в лікарні, іншими словами, справа в тому, вирішувати задачу.

Завдання 4. Підготуйте тези наукової статті за обраним фахом.

Методичні рекомендації «Як скласти тези статті»:

- Попередньо перегляньте статтю, продумайте мету, яку ви ставите перед собою, приступаючи до її опрацювання.
- Уважно прочитайте статтю, визначте її основну думку.
- Поділіть статтю на смислові частини, визначте всі мікротеми.
- Сприймаючи текстову інформацію, намагайтеся чітко уявити, що є важливим для автора, а що для вас – як читача.
- Жодних «докладних пояснень»! У кожному реченні має бути нова інформація.
- Не захоплюватися прикладами, але й не забувати про них. Наводити по 2- 3 найбільш показових приклади в кожній тезі.
- Дедуктивний принцип викладу: від загального до конкретного.
- Між тезами повинен бути логічний зв'язок. Кожна теза має за змістом плавно переходити в наступну.
- Висновок становить 1 абзац, але може бути кількоступеневим. Важливо, щоб він узагальнював усі попередні тези й впливав з дослідження автора, а не був загальною фразою.

Завдання 5. Перекладіть мовні одиниці українською мовою.

Благодаря тому, что...; в значительной мере...; в отличие...; в результате...; в связи с тем, что...; поскольку; в то время, как...; в частности...; во время...; вместо этого...; между тем как...; при анализе; с помощью; таким образом...; прежде всего... Все сказанное свидетельствует о...; на основании вышеизложенного(вышесказанного, сказанного) можно сделать вывод о...; из сказанного следует, что...; в заключение подчеркнем(отметим), что...; нами (опытами) установлено, что...; в ходе исследования установлено, что...; было установлено, что..; можно утверждать, что...; нетрудно видеть, что...; стало ясно, что...; подведем итоги...; практика (опыт, схема, проведенное исследование) позволяет сделать вывод о том, что...; анализ материала показал, что...; в результате мы пришли к следующим выводам....

Завдання 4. Підготуйтеся до тесту на тему самостійної роботи.
<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21023>

Практичне заняття № 12
Практичне заняття. Проблеми перекладу та редагування
наукових текстів сфери психології

Питання до обговорення

1. Суть і види перекладу.
2. Буквальний, адекватний, реферативний, анотаційний переклад.
3. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською.
4. Вибір синоніма під час перекладу. Переклад термінів.
5. Особливості редагування наукового тексту.
6. Помилки у змісті й будові висловлювань.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknl_u_fil_2017_20_1_3.
2. Нечипоренко А. Терміни-пароніми та питання культури наукового мовлення. *Science Review*. 2020. 2 (29), С. 25–27. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/28022020/6956
3. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16571>
4. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Визначте речення, де правильно вжито дієприслівниковий зворот. Поясніть помилки.

а) Наголосивши на важливості проблеми, політологами було розроблено декілька альтернативних шляхів її вирішення.

б) Скориставшись технологією «мозкового штурму», визначте якнайбільше шляхів вирішення суспільно важливої проблеми.

в) Виходячи з обов'язків судді, голови парламенту, усі ролі були розподілені між учасниками семінару.

г) Починаючи засідання секції, у мене спочатку була невпевненість у його необхідності.

Завдання 2. Перекладіть українською мовою. Порівняйте особливості російських і українських відповідників.

Агитирующий, адресующий, арендующий, бастующий, бездействующий, болеутоляющий, военнотружачий, действующий (закон), жизнеутверждающий, заведующий, исполняющий обязанности,

несоответствующий, обслуживающий персонал, оказывающий влияние, оплачивающий, последующий, предшествующий, потребляющий, служащий,.

Принять меры; принять во внимание; принять закон; принять вид; принять близко к сердцу; принять к сведению; принять на свой счет; принять грех на душу; принимать за чистую монету; принимать участие.

Депонированная зарплата, текущий счёт, сдавать помещение в аренду, по собственному убеждению, учредительное собрание, получить заказное письмо, принимать участие в мероприятиях, в случае вашего согласия, заключить сделку, отпуск по болезни, охрана окружающей среды, совещание по итогам года, исчисление срока давности, налог на лиц, нанесение ущерба.

Завдання 3. Зредагуйте.

Штриховка геометричної фігури, друкувати текст врозрядку, включити світло, стержень економічної політики, по ліву сторону, залишитися в стороні, з усіх сторін, протирічить програмі, вирішувати задачу, в самий раз, втратити свідомість, користуватися льготами, відпала необхідність, в силу обставин, вступати в силу, попереджати хворобу, служити підставою, у протилежність, це не має відношення до справи, це не рахується, явна помилка.

Специфіка сучасного суспільства, особливості функціонування якого є визначальними для персональної ідентичності будь-якої людини, розглядається в роботах таких авторів, як У. Бек, Д. Белл, П. Бергер, Т. Лукман.

Розумінню специфіки даної дихотомії й проясненню сутності кожного поняття присвячені роботи таких закордонних авторів, як Дж. Батлер, С. Бем. Багато вітчизняних дослідників порівнюють отримані дані.

Самосвідомість являє собою складну, багатомірну психологічну складову частину особистості, окремі аспекти якої широко вивчаються як у вітчизняній, так і у світовій науці.

Самосвідомість, «Я-концепція», «Я-образ» досліджуються за допомогою різних методик, застосованих залежно від мети дослідження. За допомогою методики «Автопортрет» нами виявлено чотири типи сформованості «Я-концепції». Ці типи значно відрізнялися якістю самоузагальнень, що було показником рівня розвитку «Я-концепції» (див. табл. 1).

URL: http://tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2019/part_2/3-2_2019.pdf

Самостійна робота № 12

Проблеми перекладу та редагування наукових текстів сфери психології

Питання до обговорення

1. Суть і види перекладу.
2. Буквальний, адекватний, реферативний, анотаційний переклад.
3. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською.
4. Вибір синоніма під час перекладу. Переклад термінів.
5. Особливості редагування наукового тексту.

6. Помилки у змісті й будові висловлювань.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_fil_2017_20_1_3.
2. Нечипоренко А. Терміни-пароніми та питання культури наукового мовлення. *Science Review*. 2020. 2 (29), С. 25–27. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/28022020/6956
3. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16571>
4. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. У поданих реченнях узгодьте підмет з присудком, поясніть свій вибір (пронумерувати лише присудки речень, записавши їх правильно).

Кілька студентів (буде відраховано / будуть відраховані). Частина осіб, які мають початковий рівень підготовки, (розпочинає / розпочинають) навчання. Ряд питань, які обговорювались на засіданні, (було поставлено / були поставлені) на голосування. Велика кількість підручників і словників (відповідає / відповідають) сучасним вимогам. Не лише Степан, а й Микола (не виконав / не виконали) домашнього завдання. Більшість студентів нашої групи (гарно вчиться / гарно вчаться). Частина членів комісії (дійшла / дійшли) думки про припинення дії постанови. Чимало приватних засновників і потенційних інвесторів (чекає / чекають) на сприятливіший інвестиційний клімат. Усі, хто (прибув / прибули) на конференцію, мають зареєструватися. Не тільки економічний, а й юридичний бік справи (цікавив / цікавили) промисловців. 91 абітурієнт (вступив/-ли) до університету на факультет психології, історії та соціології. Усі 31 (студент/-и виборів/-ли) призові місця в олімпіаді. Індивідуальний графік відвідування навчальних занять (має/-ють) 34 (студент/-и). Більшість викладачів кафедри (має/-ють) науковий ступінь і вчене звання. Кілька студентів факультету (пройшло/-ли) навчання в Польщі. Усі студенти, хто (має/ють) відмінні оцінки, отримують залікову оцінку автоматично.

Завдання 2. Доберіть приклад фахового наукового тексту (6-10 речень). В обраному тексті визначте межі таких типових компонентів структури: 1. Зачин (за наявності). 2. Основна частина: а) найменування поняття й розкриття його у визначенні; б) перелік суттєвих ознак

поняття з прикладами, коментарями; цитування; опис особливостей прояву ознак предмета у взаємодії з іншими предметами. 3. Кінцівка (за наявності).

Подані характерні риси статичного опису проілюструйте прикладами з обраного тексту:

- а) основне смислове навантаження несуть іменники і прикметники:...*
- б) часто використовується дієслівна форма теперішнього часу, що передає довготривалий стан предмета або "позачасовий" стан:...*
- г) однотипність форм присудка, яка є показником статичності зображуваного: ...*
- д) поширеність складнопідрядних речень:...*
- е) паралельний тип зв'язку речень у тексті:...*

Орієнтовний перелік фахових статей:

Чорна І. Психологічні особливості професійного самовизначення школярів. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки.* 2022. Випуск 12. С. 157–163. URL:

http://psyvisnyk.lnu.lviv.ua/archive/12_2022/18.pdf

Рибалко Л. С. Психологічна підтримка школярів у період військового стану в Україні. *Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті* : міжнародний періодичний збірник наукових праць / за заг. ред. В. П. Бабича, Ю. Д. Бойчука, Л. С. Рибалко, О. М. Хвостиченка. Харків : ВННОТ, 2022. Вип. 4. С. 114–118.

URL: <https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/31974/1/>

Васюк К. М., Камінська О. М. Психографологічні особливості почерку осіб, які перебувають у різних емоційних станах. *Теорія і практика сучасної психології.* 2019 р., № 3, Т. 2. С. 119 – 123.

URL: http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2019/part_2/3-2_2019.pdf#page=10

Завдання 2. Перекладіть українською мовою. Порівняйте особливості російських і українських відповідників.

Видоизменяющийся, адаптировавшийся, гнущийся, простирающийся, вьющийся, возвращающийся, неразвивающийся, прославившийся, потрескавшийся, продавшийся, слепнувший, отдыхающий, капризничаящий.

Отсутствовать по болезни, находится по этому адресу, поделить по крайней мере на пятерых, работать по новой схеме, приём по личным вопросам, поговорить по душам, проректор по науке, бюро по трудоустройству, ошибка по недоразумению, называть по имени, выступать по поручению руководителя, отчитываться по окончании срока, скучать по детям, коллеги по работе, большой по объёму, дежурный по школе, отличный по качеству, по названию, по взаимному согласию.

Практичне заняття № 13

Семінар. Проблеми перекладу та редагування наукових текстів сфери психології. Письмова контрольна робота

Питання до обговорення

1. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською мовою.
2. Особливості редагування наукового тексту.
3. Найпоширеніші синтаксичні помилки в наукових текстах та шляхи їхнього уникнення.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknl_u_fil_2017_20_1_3.
2. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2019. 624 с. URL: http://cul.com.ua/preview/Ukr_mova_za_prof_Gricenko.pdf
3. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
4. Семенов О. М. Культура української наукової мови : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2010. 386 с.
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. *Семінар. Типові помилки у вживанні прийменників в українській мові.*

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9qc9hJa-spQ>

Завдання 2. *Семінар. Прокоментуйте структуру й потребу в редагуванні фахової статті:*

Орієнтовний перелік статей:

Васильєва О. Психологічні особливості дистанційного навчання в підготовці майбутніх психологів. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. 2022. Вип. 58. С. 36-44.

URL: <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/article/view/541>

Фатальчук С. Д. Психологічні особливості проявів особистісної зрілості в ранньому юнацькому віці. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019 р. № 3. Т. 2. С. 96 – 100. URL: http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2019/part_2/3-2_2019.pdf#page=101

Соболева С. М. Кліпове мислення як соціально-психологічний феномен та його роль у навчально-пізнавальній діяльності студентів. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019 р. № 3. Т. 2. С. 86 – 90. URL: http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2019/part_2/3-2_2019.pdf#page=101

Предко В., Кордубан К., Предко Д. Вплив кінематографа на емоційну сферу особистості підлітка. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія «Психологія». 2022. Том 2. № 16. С. 39 – 43. URL: <https://bpsy.knu.ua/index.php/psychology/issue/view/15>

Дубровинський Г., Дудкевич М. Особливості розвитку емоційного інтелекту в підлітковому віці. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія «Психологія». 2022. Том 1. № 15. С. 15-22. URL: <https://bpsy.knu.ua/index.php/psychology/issue/view/14>

Прохоренко Л. І., Бабяк О. О., Баташева Н. І. Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами: стратегія реалізації. *Вісник НАПН України*, 2020. Вип. 2(1). С. 1 – 6. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724779/1>

Вдовіченко О. Порівняння схильності до ризику в підлітковому та юнацькому віці. *Психологія: реальність і перспективи* : збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне, 2021. № 16. С. 47–55. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=j8LrJyMAAAAJ&citation_for_view=j8LrJyMAAAAJ:SeFeTyx0c_EC

Кучеренко С. М. Деякі аспекти організації роботи з психологічної допомоги вимушеним переселенцям. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019 р. № 3. Т. 2. С. 145 – 149. URL: http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2019/part_2/3-2_2019.pdf#page=101

Руденко І. М. Психологічні особливості оцінювання знань школярів. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019 р. № 3. Т. 2. С. 75 – 79. URL: http://tpsps-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2019/part_2/3-2_2019.pdf

Завдання 3. Письмова контрольна робота. Орієнтовний пелік завдань письмової контрольної роботи: С. 495-534 (Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>).

Самостійна робота № 13

Проблеми перекладу та редагування наукових текстів сфери психології

Питання до обговорення

1. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською мовою.
2. Особливості редагування наукового тексту.
3. Найпоширеніші синтаксичні помилки в наукових текстах та шляхи їхнього уникнення.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknl_u_fil_2017_20_1_3.
2. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2019. 624 с. URL: http://cul.com.ua/preview/Ukr_mova_za_prof_Gricenko.pdf
3. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
4. Семенов О. М. Культура української наукової мови : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2010. 386 с.
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Зробіть переклад словосполучень. Поясніть, які відповідники прийменника по існують в українській мові.

I варіант (перша половина здобувачів освіти за журнальним списком).

По неведенію, по небрежності, по достоїнству, по передположенію, по вині, по контракту, по пригласенію, по поводі, не по плечу, по соображенням, по имени, по вопросам, по настоянню, по усмотренію, по совокупности, по прибытіи, по принужденію, по возвращеніи, по недоверію, вовлекать в работу, испытательный срок, поступить в университет, предпринять меры, семейное положение, испытательный срок, поступить в университет, предпринять меры, частное лицо, чрезвычайно положение.

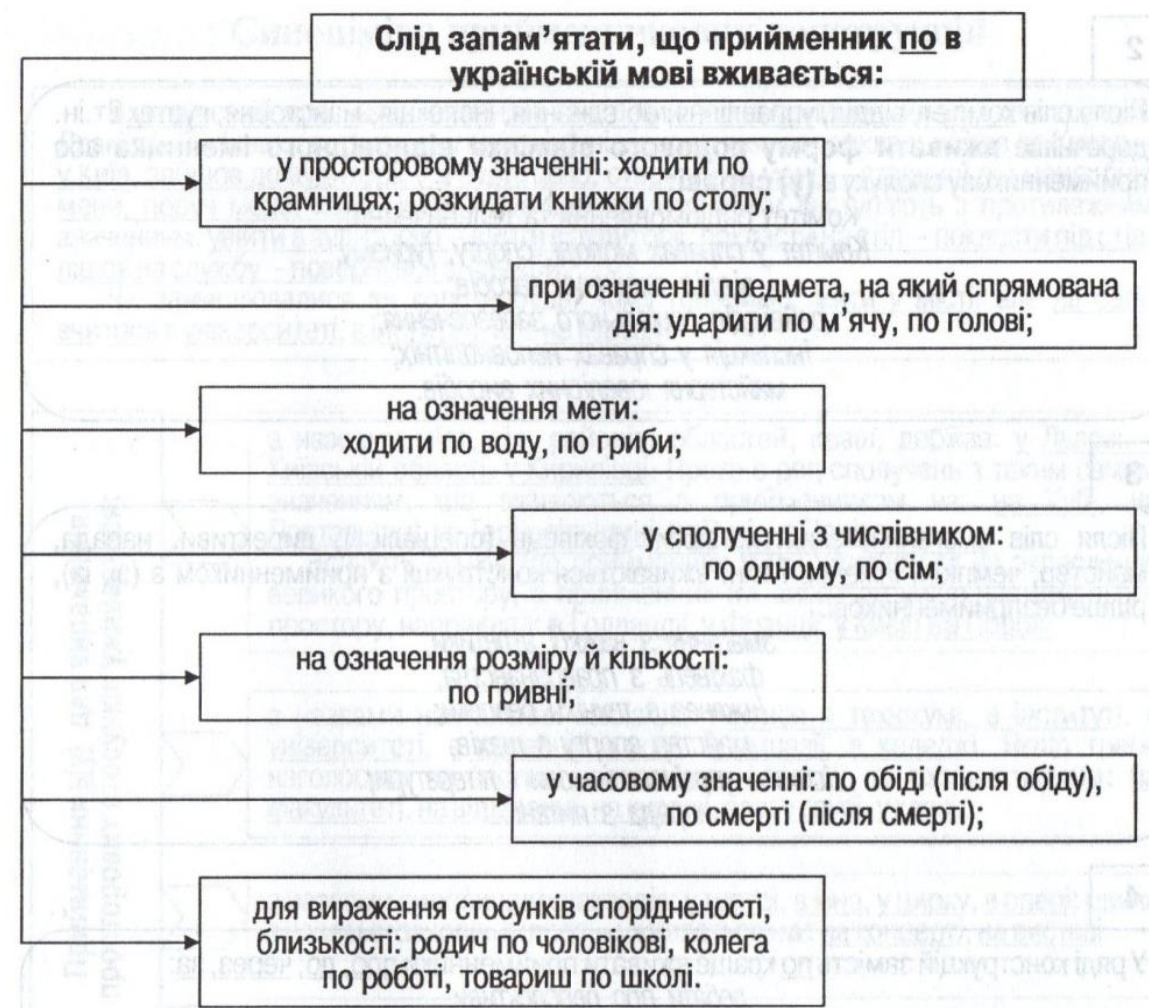
II варіант (друга половина здобувачів освіти за журнальним списком).

По прибытію; комиссия по рассмотренію вопросов; по выходным дням; по возможности; комитет по вопросам разоруженія; по возвращенію; материалы по вопросам экономики; по ошибке; по принужденію; по заказу; по невнимательности; старший по возрасту; сообщить по телефону; по предложенію; кружок по изученію частное лицо. Вовлекать в работу испытательный срок поступить в университет, предпринять меры, семейное положение, частное лицо, чрезвычайно положение.

Наприклад:

https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/radomska_ukr_mova/3.htm

<https://navsi200.com/movne/pravylyne-vzhyvannia-pryimennykiv/>

Завдання 2. *Ознайомтеся з фаховими статтями (оберіть 2 на вибір). Випишіть та прокоментуйте потребу в змістовому та граматичному редагуванні.*

Методичні поради щодо вимог до наукової статті

http://journal.insat.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/Metoduka_statti_ukr_.pdf

Орієнтовний перелік статей:

Каськов І., Хуртенко О. Психологічний феномен тривожних переживань молодших школярів із неповних сімей. *Вісник Національного університету оборони України*. 2020. 53(3). С. 77–83.

URL: <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/195210/195535>

Ханецька Н. В., Нахаріза Н. М. Особистісні ресурси в профілактиці професійного вигорання психологів-волонтерів. *Габітус*. 2022. Вип. 39. Т. 2. С. 187–192.

URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/27825/1/Shpak_Habitus_2022.pdf

Колесникова А. Е. Розвиток емоційного інтелекту як основа протидії підліткового булінгу. *Габітус*. 2022. Вип. 39. Т. 2. С. 150–155

URL:

http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/27825/1/Shpak_Habitus_2022.pdf

Чорна І. Психологічні особливості професійного самовизначення школярів. *Вісник Львівського університету*. Серія психологічні науки. 2022. Вип. 12. С. 157–163. URL: http://psy-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/12_2022/18.pdf

Шолубка Т. Формуванню психологічної стійкості студентів ЗВО, які тимчасово перебувають за кордоном під час війни в Україні. *Вісник Львівського університету*. Серія «Психологічні науки». 2023. Вип. 15. С. 110–118. URL: http://psy-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/15_2023/14.pdf

Рибалко Л. С. Психологічна підтримка школярів у період військового стану в Україні. *Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті* : міжнародний періодичний збірник наукових праць / за заг. ред. В. П. Бабица, Ю. Д. Бойчука, Л. С. Рибалко, О. М. Хвостиченка. Харків : ВННОТ, 2022. Вип. 4. С. 114–118.

URL: <https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/31974/1/>

Белякова С., Левенець Т. Психологічні особливості розвитку уваги у молодших школярів. *Перспективи та інновації*. 2022. № 10 (15). С. 412 – 424. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/2474/2477>

Березяк К. М., Накорчевська О. П., Васильєва О. А. Психологічні особливості адаптації студентів до навчання в умовах війни. *Перспективи та інновації науки*. Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина» 2022. № 10 (15). URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/11259/1/>

Немеш В. І. Сутнісна характеристика емоційних бар'єрів і їх вплив на психоемоційне благополуччя підлітка. *Габітус*. 2021. Вип. 26. С. 103 – 107.

URL: <http://habitus.od.ua/journals/2021/26-2021/26-2021.pdf>

Головська І. Г., Руденко О. О. Взаємозв'язок самооцінки та схильності до порушень харчової поведінки. *Габітус*. 2021. Вип. 26. С.76-79.

URL <http://habitus.od.ua/journals/2021/26-2021/15.pdf>

Косьянова О. Ю. Особливості задоволеності життям та оманливості в юнацькому віці. *Наука і освіта*. 2021. № 4. 36-45.

Симоненко С., Овадюк Н. Особливості роботи практичного психолога з внутрішньо переміщеними дітьми молодшого шкільного віку. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. Психологія. 2022. (1 (54). С. 68-77. URL: <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2022.1.10>

Денисенко А.О., Власова С.Б. Вплив професійної діяльності жінок на сімейне благополуччя. *Габітус*. 2021. Вип. 28. С. 147 – 151.

URL: <http://habitus.od.ua/journals/2021/28-2021/28-2021.pdf>

Потапчук Є. Родина як суб'єкт відновлення та збереження психічного здоров'я людини в умовах війни. *Вектори соціальної, організаційної та економічної психології* [Електронне видання] : тези доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 17 лют. 2023 р.) / відп. ред. С. М. Миронець. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. С. 232 – 235. URL:

<https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/f467895ec4bf440341490c621a6eccb8.pdf>

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Мовне законодавство та мовна політика в Україні.
2. Поняття національної та літературної мови. Ознаки літературної мови.
3. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.
4. Мовні норми. Новий правопис.
5. Мова й культура мовлення в житті професійного комунікатора. Комунікативні ознаки культури мови.
6. Лексико-фразеологічні норми. Особливості вживання синонімів, омонімів, антонімів, паронімів у професійному мовленні. Лексичні повтори, тавтологія, плеоназм, мовні штампи. Професійна фразеологія.
7. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Мовленнєвий етикет фахівців сфери психології
8. Стандартні етикетні ситуації. Парадигма мовних формул.
9. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового й розмовного стилів.
10. Індивідуальні й колективні форми фахового спілкування.
11. Критика і компліменти.
12. Гендерні аспекти спілкування.
13. Спілкування і комунікація. Функції спілкування. Види, типи і форми професійного спілкування.
14. Основні закони спілкування.
15. Стратегії поведінки під час ділової бесіди.
16. Культура мовленнєвого спілкування психолога з клієнтом в процесі консультування.
17. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання.
18. Культура сприймання публічного виступу. Уміння ставити запитання, уміння слухати.
19. Мистецтво аргументації, техніка й тактика аргументування. Мовні засоби переконання.
20. Співбесіда з роботодавцем.
21. Етикет телефонної розмови.
22. Значення ділових перемовин у майбутній професійній діяльності. Дискусія, дебати; зустрічні методи дебатів.
23. Класифікація документів. Національний стандарт України. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до бланків документів. Оформлювання сторінки. Вимоги до тексту документа.
24. Мовні особливості офіційно-ділового стилю.
25. Резюме. Заява. Види заяв.
26. Наказ щодо особового складу.
27. Контракт. Відмінності між контрактом та трудовою угодою, трудовим договором.
28. Звіт: поняття, види, схема укладання.
29. Службові записки: види, особливості розташування реквізитів.
30. Протокол. Витяг з протоколу.

31. Довідка. Прес-реліз. Рекомендаційний лист.
32. Діловий лист: поняття, класифікації, мовний етикет.
33. Мовні засоби наукового стилю.
34. Анотування наукових текстів. Тези. Конспект.
35. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань.
36. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті.
37. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт.
38. Рецензія, відгук як критичне осмислення наукової праці.
39. Термін як основна понятійна одиниця наукової сфери діяльності людини. Термін та його ознаки. Способи творення термінів обраного фаху.
40. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською мовою. Вибір синоніма під час перекладу. Переклад термінів.
41. Помилки в змісті й будові висловлювань. Найпоширеніші синтаксичні помилки в наукових текстах та шляхи їхнього уникнення.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Здобувач не володіє знаннями, не оперує ними, виконуючи практичні завдання. Самостійно не використовує потрібні інформаційно-методичні матеріали під час виконання практичних завдань. Припускається суттєвих помилок під час їхнього виконання. Здобувач не виступає експертом практичних завдань, що виконали однокурсники.
	1 бал	Здобувач володіє знаннями, оперує ними, виконуючи практичні завдання. Самостійно використовує потрібні інформаційно-методичні матеріали під час виконання практичних завдань. Припускається помилок під час їхнього виконання. Здобувач здебільшого виступає експертом практичних завдань, що виконали однокурсники.
	2 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними, виконуючи практичні завдання. Самостійно використовує потрібні інформаційно-методичні матеріали під час виконання практичних завдань. Не припускається помилок під час їхнього виконання. Здобувач виступає експертом практичних завдань, що виконали однокурсники.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач не розпізнає об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, не може описувати об'єкти вивчення; не має уявлення з предмета вивчення; не виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає

		послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно й логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією відповідно до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
ІНДЗ: наукове повідомлення з використанням мультимедійних засобів	0	Робота не відповідає темі чи відсутня. Дуже бідний словниковий запас, виражальні засоби одноманітні, суттєві орфографічні та граматичні помилки. Мультимедійна презентація відсутня чи порушує етику авторського права, тобто є плагіатом.
	1-2 бали	У роботі допущено відхилення від теми. Бідний словник й одноманітні стилістичні засоби, синтаксичні конструкції. Трапляється неправильне слововживання, багато орфографічних і граматичних помилок. Мультимедійна презентація відсутня.
	3-4 бали	Зміст роботи здебільшого відповідає темі, є незначні порушення послідовності у викладі думок. Стиль роботи відзначається єдністю і достатньою виразністю, але допускаються окремі недоліки й неточності. Наявні окремі орфографічні та граматичні помилки. Не дотримано всіх вимог до створення мультимедійної презентації. Під час виступу

		здобувач освіти почувається достатньо впевнено. Презентація лаконічно ілюструє та унаочнює наукове повідомлення.
	5 балів	Здобувач вищої освіти демонструє вміння будувати твір-розповідь з елементами роздуму; логічно, правильно, точно, етично й емоційно висловлювати думку відповідно до змісту, умов комунікації й адресата, застосовуючи основні закони риторики і прагнучи при цьому виробити індивідуальний стиль. Здобувач володіє технікою і культурою мовлення. Зміст роботи цілком відповідає темі. Робота відзначається багатством словника, стилістичних засобів. Орфографічні та граматичні помилки відсутні. Презентація вповні ілюструє та унаочнює наукове повідомлення.
Письмова робота	0-4 бали	0,25 бала надається за кожну правильну відповідь (тест).
	5-10 балів	2 бали за правильне виконання кожного практичного завдання.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», яка за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі усного екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих упродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не аналюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1–5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6–10 балів	Здобувач вищої освіти не вміє логічно думати, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, книжкові. Не наведено прикладів практичного використання в освітньому процесі

11–15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач вищої освіти намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16–20 балів	Здобувач вищої освіти вміє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 A)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни, виконуючи практичні завдання у сфері психології. Виконуючи практичні завдання, проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 B)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері психології, але припускається несуттєвих помилок. Виконуючи практичні завдання, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 C)	Здобувач володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок, що усуває за підтримки з боку викладача чи однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді на запитання. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, які є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні

	<p>завдання, має пропозиції щодо напрямку їхнього вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, які усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників. Розуміє основні правила, зі значними помилками використовує засоби української мови в усному і писемному спілкуванні в суспільно й професійно значущих сферах.</p>
<p>Задовільно (60-63 E)</p>	<p>Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо використання засобів української мови в усному і писемному спілкуванні в суспільно й професійно значущих сферах фрагментарні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; демонструє нестійкі навички міжособистісної взаємодії; відсутнє глибоке розуміння основ офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови у сфері психології, фрагментарно використовує засоби української мови в усному і писемному спілкуванні в суспільно й професійно значущих сферах.</p>
<p>Незадовільно (35-59 FX)</p>	<p>Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише виконуючи нескладні практичні завдання. Здобувач допускається до повторного складання заліку.</p>

СЛОВНИК ВИБИРАЙМО ПРАВИЛЬНІ СЛОВА

Авторитет – популярність: *авторитет* у значенні “повага”, “популярність”, “слава” вживають стосовно окремих людей або колективів. Щодо твору мистецтва треба вжити слово *популярність*. Наприклад: *Опера популярна серед глядачів (має успіх у глядачів), а не має авторитет серед глядачів.*

Адрес – адреса: *адрес* – це письмове вітання особі, організації, переважно з нагоди ювілею (*адрес ювілярові, адрес з нагоди сімдесятиріччя*); *адреса* – місце проживання чи перебування особи, місце розташування установи; напис на конверті чи бандеролі (*мешкати за адресою, надсилати на адресу*); слово *адреса* можна вживати й у переносному значенні: *це сказано на мою адресу (а не в мою адресу чи адрес).*

Батьківщина – батьківщина: слово *батьківщина* має кілька значень – 1) країна стосовно людей, які народилися в ній і є її громадянами; 2) (переносно) місце зародження, походження або виникнення чогось. У цих двох значеннях слово *батьківщина* вживається з наголосом на першому або на передостанньому складі. *Батьківщина* – спадщина від батьків (узагалі) і зокрема спадковий маєток. Останнє значення тепер сприймається як застаріле. Та й *батьківщина* у значенні “спадщина від батька” нині вживається значно рідше (тільки в художній літературі, розмовному мовленні), натомість поширеним є слово *спадщина* – офіційний юридичний термін.

Бік – сторона: *бік* уживають тоді, коли говорять про правий чи лівий бік, указуючи на якусь частину тіла від плеча до стегна, а також в усталених словосполученнях: *з одного, з другого боку; лицьовий, зворотний, тіньовий, позитивний бік; бути на чийомусь боці; погляд з боку; з усіх боків; повернути на свій бік; схилитися на бік кого (чого); сторона* – синонімічне до іменників *край, вітчизна, батьківщина* (в художньому стилі). В офіційних паперах, юридичних документах уживається у складі термінів на зразок: *винна, позовна, потерпіла сторона, високі договірні сторони, сторони трикутника*. Отже, правильно буде: *відійди вбік, а не в сторону, по обидва боки, а не по обидві сторони*. Ненормативним є слововживання *сторона* в значенні “погляд, точка зору, розуміння”. Отже, не *із фінансової сторони, а із фінансового погляду*.

Більшість – багато: *більшість* вживаємо, коли йдеться про те, що можна полічити: *більшість школярів, більшість присутніх*. *Багато* передає поняття повної кількості взагалі: *багато води витекло, багато говорити, багато часу минуло*.

Більшість – більша частина: *більшість* поєднується переважно з іменниками, що означають істот: *більшість учнів, більшість дітей, більшість коней*; з іменниками, що означають організації, підприємства, установи та інші заклади, функціонування яких виявляється в діяльності людей: *більшість шкіл, більшість заводів*. У таких випадках *більшість* можна замінити синонімічним словосполученням *більша частина*. В інших випадках, як правило, вживається тільки словосполучення *більша частина*. Зокрема,

більшість не вживається з іменниками, які означають речовину в твердому, рідкому або газоподібному стані (*сода, бензин, аміак*), з іменниками, які означають конкретні неживі предмети, якщо іменник стоїть в однині (наприклад, не можна сказати *більшість стола*, треба: *більша частина стола*), а також зі збірними іменниками, що означають сукупність предметів (*листя, одяг* та ін.). Не зовсім прийнятним вважається вживання слова *більшість* у поєднанні з іменниками – назвами конкретних одиничних предметів: *більшість зошитів, більшість груш*, краще: *більша частина зошитів, більша частина груш*. Отже, *більшу частину одягу* поклали у велику сумку, а не *більшість одягу*.

Видатний – визначний – відомий: *видатний* – той, що виділяється серед інших якимись надзвичайними рисами, якостями, властивостями: *Він найвидатніший з політиків; видатні успіхи, видатна роль, видатні заслуги*. *Визначний* – який має значні (помітні) досягнення в певній галузі: *Відбулася зустріч учителів із визначними письменниками та художниками; визначна подія, визначний етап, визначне досягнення, місце*. *Відомий* – той, про якого (про що) знають, популярний: *відома вишивальниця, відомий художник, відома картина*.

Винятково – виключно: *винятково* – синонім до слів *дуже, надзвичайно*: *винятково уважний студент, винятково щастить*, а не *виключно*. У ролі частки замість слова *виключно* маємо послуговатися словами *тільки, лише*: *Слід надавати допомогу тільки тим, хто перебуває за межею бідності*.

Висловити – виразити: *дозвольте висловити співчуття, вдячність, надію, припущення, схвалення; висловлюють думку, пропозицію, міркування, ідею*. *Виразити* можна почуття радості, хвилювання.

Відмінити – скасувати: *відмінити* – поєднується з назвами якихось заходів: *засідання, збори, концерт, виставу; скасувати, тобто анулювати*, можна якийсь документ: *акт, закон, наказ*.

Вірний – надійний – правильний: *вірний* в українській мові має значення “відданий, незрадливий” (*вірна дружина*); *надійний* – це той, який викликає довір’я (*надійний товариш*), а також той, який забезпечує досягнення мети, перевірений (*надійний спосіб, надійна конструкція*); *правильний* – істинний, який відповідає правилам, безпомилковий (*правильна думка, правильне застосування ліків, правильний напрям*).

Власний – особовий – особистий: *власний*: *вишні у власному соку, власний будинок, власна думка, власний автомобіль* (є власністю особи, належний особі), *кошти на власні потреби*. *Особистий*: *бажаю щастя в особистому житті; подаю особистий приклад; особистий автомобіль* (який належить певній особі); *зводити з кимось особисті рахунки*. *Особовий*: *склад, справа, посвідчення, особовий рахунок у банку*.

Водій – шофер: *водій* – людина, що пройшла спеціальну підготовку і керує автомобілем, тролейбусом, трамваєм, автобусом, мотоциклом, комбайном; *шофер* – це назва тільки водія автомобіля, водія-професіонала, тобто назва людини за професією. Слово *водій* має ширше значення, а *шофер* –

вужче. Людину, яка керує власним автомобілем, шофером не називають, оскільки це не професійний автомобіліст.

Губити – втрачати: *губити* означає “втрачати конкретний предмет” (*губити олівці, ключі*). Якщо йдеться про назви абстрактних понять, то слід уживати слово *втрачати* (*втрачати надію, пам’ять, совість*). Доцільно використовувати й інші слова для перекладу російського слова “терять”: *розгублюватись* (а не *втрачати голову*), *непритомніти* (а не *втрачати, губити свідомість*), *гаяти* або *марнувати час* (а не *втрачати*), *знищувати природу* (а не *губити*).

Даний – цей: в офіційно-ділових текстах і в науковій мові неправильно вживають слово *даний* у значенні, яке нормативно передають займенники *цей, такий*. Отже, не *дані приклади свідчать*, а *ці приклади свідчать*; *проаналізуймо не дані факти, а такі факти*. Вислів в даному випадку – неправильний, йому відповідає вислів у цьому (у такому) разі.

Другий – інший: якщо йдеться про парні назви, то – *другий*: *На одному боці річки височів ліс, а на другому був безмежний степ*; якщо предметів, явищ, органів більше ніж два чи невідомо скільки, то – *інший*: *Деякі вправи я виконував залюбки, а інші – неохоче*.

Дружний – дружній: *дружний* – зв’язаний дружбою, взаємною прихильністю, згодою, довірою, відданістю, одностайний (*колектив, сім’я, галас, сміх, спів, праця*); *дружній* – належний другові, заснований на дружбі, взаємній прихильності, довірі, доброзичливості (*рука, візит, погляд, допомога, зустріч, листування*).

Закінчити – завершити: *закінчити* – називає кінець різноманітних дій, видів роботи, діяльності, відрізка життя, навчання людини тощо: *закінчити розмову, закінчити читати книгу, закінчити університет*; *завершити* – довести виконання, здійснення чого-небудь до остаточного кінця, закінчення.

Залучати до чогось – прилучатися: *залучати* до чогось може тільки хтось, тобто людина. *Залучають* до виконання якоїсь дії, до участі в чомусь, *залучають* до якогось гурту, до організації тощо: *залучають молодь до участі в змаганні. Прилучатися* – якщо йдеться про особу-діяча: *він прилучається до гурту, до роботи; він прилучився до рибалок*.

Замісник – заступник: *замісник* – це людина, яка тимчасово виконує чийсь обов’язки (*практикант – це замісник учителя*), а *заступник* – це офіційна посада особи, що заступає керівника (*заступник директора*).

Знаходиться – перебувати: *знаходиться* – коли в результаті пошуків знаходиться загублене, втрачене: *знайшлися діти; знайшовся записник*. Це дієслово передає також значення “виявлятися, з’являтися”: *знайшлося чимало охочих відвідати музей. Перебувати* – коли йдеться про місце перебування когось: *Президент України перебуватиме в Парижі*. Неправильні є вислови: *У школі знаходиться стоматологічний кабінет* (треба *міститься*); *журнали знаходяться у столі* (треба *лежать*), *він знаходиться у відпустці* (треба *перебуває*).

Зумовлювати – обумовлювати: *зумовлювати* – бути причиною чогось, створювати умови для виникнення чогось: *Ці особливості розвитку хребта*

дитини і підлітка зумовлюють його легку піддатливість і можливе викривлення при неправильних положеннях тіла та довготривалих напруженнях; Долю книги зумовлюють однаковою мірою і якості книги, і якості читача – його вдача, інтереси й смаки (Ю.Смолич). Обумовлювати – обмежувати якоюсь умовою, застереженням: У договорі обидві сторони обумовили низку питань. Отже, досягнення біології сприяють розвиткові сільського господарства, харчової промисловості, зумовлюють прогрес медицини, а не обумовлюють прогрес медицини.

Із-за – через: *із-за* (з-за) вживаємо для вираження просторового значення (*із-за лісу, з-за діброви*), цей прийменник не можна використовувати для позначення причинності, у цьому значенні слід вживати *через: через відсутність, небережність, хворобу* (а не *із-за відсутності, небережності, хвороби*).

Кампанія – компанія: *кампанія* найчастіше вживають у двох значеннях: 1) воєнні дії, війна; період плавання або воєнних операцій флоту: *Кампанія з французами буде важкою*; 2) заходи для здійснення чергового важливого громадсько-політичного або господарського завдання: *виборча кампанія, посівна кампанія*. *Компанія* – 1) група людей, які разом проводять час: *На канані, на кріслах засіла молода компанія*; 2) торговельне або промислове товариство, підприємство: *торговельні компанії*.

Комфортабельний – комфортний: *Комфортабельний* уживається переважно для окреслення зовнішнього комфорту, побутових зручностей: *комфортабельна квартира, літак, автобус, меблі*. *Комфортний* має зв'язок зі словами *комфорт, комфортність*, означає “зручний, приємний”: *комфортні умови, відпочинок, середовище, одяг, взуття; психологічний, душевний комфорт*.

Користуватися – споживати: *користуватися чимось* – використовувати що-небудь для власних потреб: *користуватися послугами, підземним переходом, човном, громадським транспортом, кредитами*; а також “мати що-небудь”: *користуватися повагою*. *Споживати* – їсти, пити: *споживати воду, фрукти, хліб*; а також у значенні “витрачати щось для власних потреб”: *споживати вологу, електроенергію*.

Мати рацію – бути необхідним, доцільним: *мати рацію* стосується замірів, дій, учинків людини, групи людей, колективу і має значення “бути правим, діяти, думати правильно, слушно”. *Мати рацію* може лише певна особа, група осіб, колектив: *Він мав рацію, застерігаючи від поїздки. Ти боїшся і маєш рацію, бо вже пізня година*. Неправильний вислів: *Нагадайте дітям про безпеку на дорозі, це особливо має рацію під час літніх канікул* (треба доцільно, необхідно).

Мимохідь – мимохіть: *мимохідь* – 1) проходячи повз щось чи кого-небудь; 2) не зосереджуючись на чомусь, між іншим: *мимохідь зазирнув до кімнати навпроти; розповідаючи, мимохідь нагадав і про візит до лікаря*. *Мимохіть* – ненароком, мимоволі: *скрикнув мимохіть дуже голосно; мимохіть відчув, що злякався*.

Мова про – йдеться: вислови *мова про щось і йдеться про щось* синонімічні: *мова про Івана Сергійовича і йдеться про Івана Сергійовича*. Вислів *мова йдеться про...*, утворений із двох названих, неправильний.

Нагода – пригода: *нагода* – зручні для здійснення чого-небудь обставини, вдалий, доречний момент: *заходить кудись при нагоді, зробити щось при нагоді. Пригода* – подія, випадок. Вислів *бути у пригоді* має значення “приходити на допомогу в скрутному становищі”: *ця книжка стане мені у пригоді.*

Недавно – нещодавно: *недавно* – у недалекому минулому. Сполучається зі словами *так, тільки, зовсім, ще: ще так недавно було літо; здавалося, що це було так недавно. Нещодавно* – не так давно, зовсім недавно, тільки недавно, щойно. Не поєднується зі словами *так, тільки, зовсім, ще: я нещодавно прийшла.*

Одnobічний – односторонній: *одnobічний* – якщо йдеться про рух транспорту: *одnobічний рух, двобічний рух. Односторонній* – коли укладають угоду, готують відповідні документи: *односторонні вимоги, двостороння угода.*

Освітлений – освічений: *освітлений* походить від слова “світло”, тому вживаємо *освітлена кімната, освітлений сік*; можна використовувати це слово й у переносному значенні (*освітлений щастям, радістю*). *Освічений* – той, який має освіту, культурний (*освічений народ, хлопець*). Не можна писати *освідчений*. Людину, яка має досвід, називаємо *досвідченою*.

Перегорнути – перевернути: *перегортати, гортати* кажемо про сторінки: *гортаємо сторінки книжки і гортаємо книжку. Перевернути* можна також книжку, тканину, папір, тобто поміняти місцями гору (верх) і низ (спід), лице й виворіт: *перевернути на другий бік платівку, перевернути млинці на сковороді.*

Поверхневий – поверховий: *поверхневий* – який розміщується, перебуває, відбувається на поверхні чи недалеко від поверхні чого-небудь: *поверхневі й підземні води, поверхневий обробіток ґрунту. Поверховий* – неглибокий, який не стосується суті справи, несумлінно виконаний: *поверхова думка, концепція, стаття; поверховий аналіз, проект, підхід; поверхове враження, судження; поверхові висновки.*

Показник – покажчик: *показник* – те, за чим можна судити про розвиток і хід чогось; наочне вираження (у цифрах, графічно) результатів чийсь праці тощо. *Показчик* – 1) це напис, стрілка або інша позначка, яка показує щось; 2) довідкова книжка або довідковий список у книжці. Наприклад: *У цьому місці стояв стовп, показчик кілометрів, а не показник. Щодо продуктивності праці в промисловості, то тут у нас гарні показники, а не покажчики.*

Попереджувати – запобігати – уникати: *попереджувати* – заздалегідь повідомляти кого-небудь про щось: *попередити про перенесення екскурсії, потрібно попереджувати про зміни в розкладі. Запобігати* – не допускати, заздалегідь відвертати що-небудь неприємне, небажане. Це дієслово вимагає біля себе слів у давальному відмінку: *запобігати (чому?) аваріям, втратам, злочинам, хворобі. Уникнути* поєднується із залежним словом у родовому відмінку: *уникнути (чого?) арешту, зустрічі, помилок, зіткнення.*

Передчасний – попередній: *передчасний* – який відбувся, з’явився, настав раніше за належний, визначений строк, час: *передчасне відправлення автобуса. Попередній* – той, який проводиться, здійснюється, встановлюється

заздалегідь, наперед; який був, стався раніше, який передує чому-небудь: *попередній продаж квитків, попередня безсонна ніч, вишліть на попередню адресу.*

Розташовуватися – розміщуватися: *розташовуватися* вживаємо тоді, коли виникає потреба вказати місцеперебування, базування чого-небудь (*табору*) чи треба зазначити географічні координати населеного пункту, певного об'єкта. *Розміщуватися* – вказуємо на адресу якої-небудь організації, закладу або на конкретне приміщення, в якому функціонують організація, заклад, установа.

Роль – значення: вислови *відігравати роль* і *мати значення* синонімічні: *Це не має для мене ніякого значення; Надзвичайно важливу роль відіграють посередники.* Не можна сплутувати вислови *відігравати значення, мати роль.*

Рятувальник – рятівник: *рятувальник* – людина, яка спеціально займається рятуванням або за певних умов виявляє намір це зробити: *У моторці, яка обігнала наш катер, були рятувальник і лікар. Рятівник* – людина, яка приносить порятунок: *Він сердечно подякував своєму рятівникові. Рятівник* не той, хто робить спробу врятувати, а той, хто врятував.

Святкувати – відзначати: *святкувати* – влаштовувати свято на честь кого- або чого-небудь (переважно з нагоди радісної, приємної події), радіти успіхові, перемозі тощо: *святкувати Різдво, день народження, День незалежності, перемогу у спортивних змаганнях, закінчення навчального року* тощо. *Відзначати* (ширше за значенням)– здійснювати певні заходи з приводу свята чи іншої пам'ятної події, нагоди: *відзначати свято урожаю, річницю творчої діяльності* тощо. Сумні, трагічні події не святкують, а відзначають: *Україна відзначила 75-у річницю Голодомору.*

Секретар – секретарка: *секретар* – офіційна назва посади людини, незалежно від статі: *секретар сільради, правління; секретарка* – дівчина або жінка, що працює технічним секретарем.

Становище – положення – стан: *становище* – це певні події, обставини, ситуації, в яких хто-небудь, що-небудь перебуває: *становище у Грузії, міжнародне становище. Стан* – сукупність певних явищ, процесів: *фізичний стан рідини, стан здоров'я, стан справ. Положення* – розташування чого-небудь у просторі, розміщення тіла або його частин: *Замок назвали Високим через його високе положення.*

Туристичний – туристський: *туристичний* – той, який стосується визначеної сфери людської діяльності – туризму: *туристична карта, центр, фірма, агентство, довідник, журнал, бюро, похід. Туристський* – передбачає сполучуваність із назвами певних реалій життя туристів: *туристська база, маршрут, поїзд, група, візит, автобус, путівка, станція, намет, сезон.*

Являється – є: *являтися* – синонім до дієслова *з'являтися*: *ніколи не являється вчасно.* Неправильні слововживання: *Він являється майстром першого класу. Вибух являється першопрчиною аварії* (треба: *є майстром, першопрчиною*).

СЛОВНИК ПОМИЛКОНЕБЕЗПЕЧНИХ СИТУАЦІЙ У ТЕКСТІ НАУКОВОЇ РОБОТИ

Уникаймо вживання:

Б

багаточисленні

бажаючи

базуватися

без всяких сумнівів

беззаперечні докази

бігло ознайомитися

більша половина

більше всього

біля двохсот вживань

більше того

В

виділяти

виключати можливість

виняткове право

вирішення проблеми

виходячи з припущення

вищенаведені факти

відзив на наукову роботу

відкривати можливість

відноситься до ряду проблем

відмінність

відміняти

відмічати

відносно чого

відтак

вірний спосіб

вірно визначив

властива для нього

вносити вклад

входити до

Г

головним чином

гостра необхідність

Активно вживаймо:

численні

охочі

ґрунтуватися

безсумнівно, поза будь-яким сумнівом

неспростовні докази

побіжно ознайомитися

більша частина

імовірніше, ймовірніше

близько двохсот уживань

до того ж; крім того; на додаток

виокремлювати

унеможливлювати; не давати змоги

прерогатива

розв'язання проблеми

на підставі припущення

наведені вище факти

відгук про наукову роботу

уможливлювати; давати змогу

належить до низки проблем

розбіжність

скасовувати

зазначати, зауважувати

щодо чого

а отже; тому; тож

надійний спосіб

правильно визначив

властива йому

робити внесок

належати до

переважно; здебільшого; гóловно

крайня потреба

Д

давайте поміркуємо
дана робота
двосторонній
до останнього часу
дозволяє констатувати

домінуючий

дякуючи підтримці

З

завдання зводиться до
задавати питання
залишається актуальною
заслуговує уваги
захищати свою точку зору
згідно концепції
знаходиться в опозиції до
значна (переважна) більшість
значимий

з точки зору

зустрічаємо

І

існування категорій

існуючий порядок

існуючі підходи

існуючий стан

і т.п.

К

керуючись думкою

кидатися у вічі

координуючий центр

М

мати місце

моя власна думка

Н

навчати мові

називати по імені

поміркуймо

ця (зазначена, згадана) робота

двобічний, двоаспектний

донедавна

дає змогу (підставу) констатувати;
уможливорює щось

основний; панівний; переважний;
визначальний; домінуючий

завдяки підтримці

завдання полягає в

ставити запитання

не втрачає актуальності

вартий уваги

стояти на своєму; відстоювати свою думку

згідно з концепцією

опозиційний до; перебуває в опозиції до
більшість

вагомий, важливий, релевантний,
значущий

на думку; на погляд; під кутом зору

фіксуємо, натрапляємо

наявність категорій

заведений порядок

наявні (відомі) підходи

наявний стан

і под., і т.ін., та ін., тощо

спираючись на думку

впадати в око

координаційний центр

бути, бувати, траплятися

моя думка

навчати мови

називати на ім'я

накопичити досвід
нами було виділено
наступні проблеми
на сьогоднішній день
на фоні
на цей рахунок
невиправдане
не дивлячись на те що

О

об'єкт дослідження складають

область наукових інтересів
один і той же
окремі дослідники
отримувати освіту
опиратися
організуючий центр
охарактеризувати

П

перш за все
перш ніж
підводити підсумки
під кінець
піднімати проблему (питання)
під редакцією
подібним чином
по відношенню до
попереджати помилки
посилання
пояснюється впливом

праця побачила світ
при визначенні
при дослідженні
приналежність
при наявності
при необхідності
при оцінці чого
приступити до обговорення

набути досвіду; примножити досвід
ми виокремили
такі проблеми
на сьогодні
на тлі
щодо цього
безпідставне
незважаючи на те що; попри те що

об'єкт дослідження становлять; об'єктом
дослідження є

царина (галузь) наукових зацікавлень
той самий
деякі дослідники
здобувати освіту
спиратися
організаційний центр
схарактеризувати

передовсім
перед тим як; до того як
підбивати підсумки
насамкінець, наостанку
порушувати проблему (питання)
за редакцією
так само
щодо
запобігати помилкам
покликання
спричинений; зумовлений; породжений
впливом
праця вийшла друком
визначаючи
досліджуючи, у процесі дослідження
належність
за наявності
за потреби; якщо потрібно; якщо є потреба
оцінюючи що
розпочати обговорення

при розгляді
 притримуватися думки
 пропонується новий підхід
 протиріччя

Р

разом із тим
 ряд праць

С

складати частину
 складова
 скоріше всього
 співпадати
 співставляти

Т

таке ж
 таким чином
 так як
 там же
 той чи інший
 торкатися проблеми

У

у відношенні до
 у відповідності до
 у (в) дисертаційному дослідженні
 у залежності від
 україномовний
 у (в) першу чергу
 у (в) свою чергу
 установка
 у (в) якості викладача

Ц

це говорить про те

Ш

швидше за все

Я

як правило
 як уже говорилося

розглядаючи, у процесі розгляду
 дотримуватися думки
 запропоновано новий підхід
 суперечність

водночас
 низка праць; багато праць

становити частину

складник
 імовірніше
 збігатися
 зіставляти

таке саме
 отже
 оскільки, тому що
 там само
 той чи той
 розглядати проблему

щодо, стосовно
 відповідно до
 у (в) дисертації
 залежно від
 українськомовний
 насамперед; передусім; найперше
 зі свого боку, так само
 настанова, намір
 як викладач

це засвідчує те

імовірніше

здебільшого; зазвичай; переважно
 про що вже йшлося

СЛОВНИК УКРАЇНСЬКІ ВІДПОВІДНИКИ ДО ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛІВ

- абсолютний – цілковитий, безумовний
- автентичний – справжній; той, що ґрунтується на першоджерелі
- автономний – самостійний
- адаптація – пристосування
- акумулювати – зосереджувати; нагромаджувати
- альтернатива – вибір
- аматор – любитель
- амбітний – честолюбний, гоноровий, чванливий
- аналогічний – відповідний; схожий
- аномалія – відхилення
- анонс – попереднє оголошення
- анулювати – скасувати
- апатія – байдужість
- апелювати – оскаржувати що-небудь; звертатися по підтримку
- аплодисменти – оплески
- аргумент – доказ
- базис – основа
- баланс – рівновага
- бінарний – подвійний
- біографія – життєпис
- вертикальний – прямовисний
- вето – заборона
- візаві – один навпроти одного; той, хто перебуває навпроти
- візуальний – зоровий
- гарантувати – забезпечувати
- гармонія – злагодженість
- генезис – походження, виникнення
- генерація – покоління
- гігантський – велетенський
- гіперболізація – надмірне перебільшення
- гіпотеза – припущення
- дебют – виступ уперше
- дефект – вада, недолік
- дефініція – визначення поняття; означення
- дидактичний – повчальний, напутній
- дискретний – поділений, перервний
- диференціювати – розрізняти
- домінувати – переважати
- ідентичний – той самий, однаковий
- імітація – наслідування; підробка
- імідж – образ
- індиферентний – байдужий

- інвестиція – вкладення; вклад
- інкримінувати – звинувачувати
- інсинуація – злісна вигадка; наклеп
- інцидент – прикрий випадок (подія); непорозуміння
- квінтесенція – найважливіше, найсуттєвіше
- компенсація – відшкодування
- консенсус – згода
- концентрувати – зосереджувати
- координувати – узгоджувати
- корекція – виправлення
- лаконічний – стислий
- легітимний – законний
- ліміт – межа; обмеження
- маркетинг – торгівля
- мемуари – спогади
- мізантроп – відлюдник, людиноненависник
- обструкція – перешкода, завада
- одіозний – неприємний, небажаний
- орієнтальний – східний; характерний для країн Сходу
- паритетний – рівноправний
- патетичний – піднесений, пристрасний, схвильований
- патовий – безвихідний
- перипетії – несподівані повороти в житті; ускладнення
- перманентний – постійний, неперервний
- преамбула – вступна частина (певного акта, угоди)
- превалювати – переважати
- прерогатива – перевага, право
- преференція – привілей, пільга
- пріоритет – першість, перевага
- пролонгація – продовження
- протекція – заступництво, підтримка
- процент – відсоток
- рекорд – досягнення
- рентабельний – прибутковий, дохідний
- респектабельний – поважний
- ретируватися – відступати, зникати
- реформа – зміна
- рецидив – повторний вияв чого-небудь
- скрупульозний – дуже ретельний; точний до дрібниць
- стимулювати – спонукати до дії
- тривіальний – звичайний, буденний
- фактор – чинник
- фіктивний – несправжній; підроблений
- форсувати – прискорювати, пришвидшувати

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Гаркуша І. В. Риторична культура мовлення сучасного фахівця-психолога : навч. посіб. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 144 с. URL: <https://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/1746/2>
2. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч.посіб. Київ: Центр учбової літ., 2019. 622 с. URL: <https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/%D0%93%D1%80%D0%B8%D1%>
3. Кацавець Р.С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17890>
4. Підгурська В. Ю., І. В. Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посібн. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
5. Шевчук С. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Допоміжна література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://www.irbisnbn.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbnv/cgiirbis_Vknlu_fil_2017
2. Білавич Г. Основи риторики і красномовства : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2020. 211 с. <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8878/1>
3. Вихованець І. Р. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2012. 160 с.). URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vykhovanets_Ivan/Rozmovliaimo_ukrainskoiu.pdf
4. Гдакович М. С. Синтаксичні норми у діловому мовленні: навчально-методичний посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2021. 60 с. https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3834/1/%d0%b3%d0%b4%d0%b0%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b8%d1%87_%d0%b4%d1%80%d1%83%d0%ba.pdf
5. Євтушина Т. О. Український пісенний дискурс весни 2022 року як практичний метод навчання у виші. *Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції*. Одеса: Університет Ушинського, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/15290/1/Yevtushyna%20%d0%a2etiana%20%d0%9eleksandrivn%d0%b0.pdf>
6. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>

7. Євтушина Т. О., Прокопенко Л. І., Безенко А. О. Еліптичний заголовок як актуалізатор комунікативно важливої інформації в газеті «Чорноморські новини». *Закарпатські філологічні студії*. Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 21. Т. 1. С. 50 – 54. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41393/1/N_Lakhno_ZFS_21_IF.pdf
8. Конівіцька Т. Я. Підготовка до публічного виступу : практичний посібник для студентів-психологів. Львів, ЛДУ ДЖД. 2019. 133 с. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/handle/123456789/7132>
9. Короткова Ю. М. Сабельникова Т. М. Посилення ролі мови й мовної освіти в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика». 2023. Том 34 (73) № 1. С. 26 – 30. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/part_1/1-1_2023.pdf
10. Кубальський О. Н. Наукова комунікація в добу глобалізації та соціальної турбулентності. *Освітній дискурс : збірник наукових праць*. Голов. ред. О. П. Кивлюк. Київ : ТОВ “Науково-інформаційне агентство “Наука-технології-інформація”, 2022. Випуск 41 (7-9). С. 18 – 26. https://journal-discourse.com/files/pdf/OD-41_7-9_-2022.pdf
11. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16571>
12. Методичні вказівки до написання та оформлення курсових проєктів за спеціальністю 053 Психологія / Укл. І. М. Пивоварчик, Л. М. Цибух, Г. О. Кондрицька, В. В. Візнюк. Одеса. Університет Ушинського. 41 с. URL: http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/7192/1/Pyvovarchyk_Metodychni%20vkazivky.pdf
13. Риторика : навч.-метод. посібник / укл. Лариса Мафтин. Чернівці : Чернівецька нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 344 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4454>
14. Степчук Ю. П., Бевзо Г. А. Комунікативні стратегії взаємодії у діловому спілкуванні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. Том 33 (72) № 4 Ч. 1. С. 67 – 71. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/4_2022/part_1/13.pdf
15. Степчук Ю., Вербицька Л., Вихор В. Проблеми канцеляризму в українській діловій мові. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип 57. Т. 3. С. 180 – 184. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/57_2022/part_3/28.pdf

Інформаційні ресурси

1. ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. URL: http://www-library.univer.kharkov.ua/pages/bibliography/style/dstu_8302_2015.pdf
2. «Мова інфо». URL: <http://www.mova.info/>
3. Мова – духовний скарб нації. http://library.zp.edu.ua/virtual_exhibition/mova_links.html
4. Мова ділових паперів. — <http://bpapers.iatp.org.ua/?chapter=Style>.

5. Онлайн словники та он-лайн перекладачі. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
6. Рибалка В. В. Словник із психології та педагогіки обдарованості і таланту особистості: термінологічний словник. Київ, Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. 424 с. <https://nenc.gov.ua/education/wp-content/uploads/2017/05/>
7. Сербенська О. Словник паронімів української мови. Київ : Априорі. 2022. 392 с. <https://book-ye.com.ua/catalog/slovnyky-ukrayinskoyi-movy/slovnyk-paronimiv-ukrayinskoyi-movy/>
8. Словники на mova.info: <http://www.mova.info/page.aspx?11=61>
9. Словник іншомовних слів. <http://www.mova.info/Page3.aspx?11=227>
10. Український лінгвістичний портал. URL: <http://ulif.org.ua>
11. Український правопис. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
12. Уроки державної мови. — <http://mova.kreschatic.kiev.ua>.
13. Як ми говоримо. Прийменники, сполучники, частки https://webpen.com.ua/pages/Antonenko-Davudovich/15_Antonenko-Davidovich_priymmennik,spoluchnik,chastka.html
14. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2007. 640 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/427530.pdf

Навчальне видання

**УКРАЇНСЬКА МОВА
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

*(спеціальність 053 Психологія,
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти)*

Укладач
Євтушина Тетяна Олександрівна